

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ
ДВАНADЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина тридцять перша

Стенограма пленарного засідання
9 січня 2025 року

Київ 2025

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

ДВАНADЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина тридцять перша

*Стенограма пленарного засідання
9 січня 2025 року*

Головне управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання перше
(Четвер, 9 січня 2025 року)

Частина тридцять перша

Проведення сигнального голосування для прогнозування результатів розгляду питань порядку денного	...8
Прийняття Закону України «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період»	...8
Заява депутатської фракції політичної партії «Слуга народу» та депутатської фракції політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	...12
Внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо особливостей взяття громадян України на військовий облік призовників та їх медичного огляду під час проходження ними базової загальновійськової підготовки	...12
Прийняття в першому читанні за основу проектів законів України: «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких інших законодавчих актів України щодо утворення та функціонування Київського міського окружного адміністративного суду та Київського міського апеляційного адміністративного суду»	...21
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення механізмів притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію»	...29
Внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за порушення вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту	...34

Прийняття в першому читанні за основу проектів законів України:	
«Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм законодавства Європейського Союзу з питань електронних комунікацій»	...37
«Про внесення змін до Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» щодо удосконалення окремих положень та забезпечення безперебійності надання електронних довірчих послуг»	...41
Прийняття рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...45
Внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення організації надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації	...46
Прийняття в першому читанні за основу проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо запровадження спеціалізації суддів з розгляду військових кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»	...46
Прийняття рішення про запрошення на пленарне засідання Верховної Ради України міністра соціальної політики України	...49
Прийняття в першому читанні за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ефективного забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги»	...50
Голосування про включення до порядку денного сесії проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустріальних парків»	...56

Прийняття Постанови Верховної Ради України «Про визнання геноциду черкеського народу, вчиненого Російською імперією»	...56
Оголошення запитів народних депутатів України	...61
Відхилення проектів постанов Верховної Ради України:	
«Про скасування рішення Верховної Ради України про прийняття у другому читанні та в цілому проекту Закону «Про внесення змін до Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» (реєстр. № 6227 від 27.10.2024)»	...65
«Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» (№ 12066-ПЗ)	...68
«Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» (№ 12066-П4)	...68
«Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.24 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» (№ 12066-П)	...74

«Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов’язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» (№ 12066-П1) ...77

«Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов’язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» (№ 12066-П2) ...80

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ПЕРШЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
9 січня 2025 року, 10 година 15 хвилин
(Після перерви)*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слава Україні!

Шановні народні депутати, відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» сьогодні ми продовжуємо наше пленарне засідання. Прошу народних депутатів займати свої місця.

Звертаю увагу, що згідно з прийнятою Верховною Радою України постановою усі присутні на пленарному засіданні не повинні поширювати інформації щодо його початку, перебігу та прийнятих у парламенті рішень раніше ніж через годину після оголошення перерви у пленарному засіданні. Прошу всіх колег неухильно дотримуватися прийнятого українським парламентом рішення та відповідально поставитися до забезпечення безпеки єдиного законодавчого органу нашої держави.

У разі повітряної тривоги буде оголошено перерву в пленарному засіданні, і ми всі маємо перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття.

Шановні народні депутати, сьогодні день народження у нашого колеги народного депутата України Дмитра Валерійовича Люботи, фракція «Слуга народу». Давайте привітаємо Дмитра, побажаємо йому міцного здоров'я, наснаги та плідної роботи на благо України *(Оплески)*.

Шановні народні депутати, якщо дозволите, це вже від мене особисто та й від нас усіх, у нашого колеги Василя Вірастюка народився п'ятий син. Давайте його також привітаємо з цією радісною подією, побажаємо йому, його родині, новонародженому міцного здоров'я, радості, усіх життєвих гараздів *(Оплески)*.

Шановні народні депутати, за парламентською традицією пропоную розпочати роботу з виконання Державного Гімну України.

(Лунає Державний Гімн України).

Шановні колеги, триває 1051-а доба відтоді, як Україна дає рішучу відсіч широкомасштабній збройній агресії російської федерації. Агресор продовжує завдавати віроломних ударів по території нашої держави, спричиняючи руйнування, біль і втрати серед мирного населення. Вчорашній обстріл Запоріжжя, за останніми даними, забрав життя 13 мирних громадян, багато людей зазнали поранень. Висловлюємо глибоке співчуття родинам і близьким загиблих, постраждалим бажаємо якнайшвидшого одужання. Ці та інші злочини

окупантів не залишаться безкарними, усі винні обов'язково будуть притягнуті до відповідальності.

Схилимо голови у хвилині мовчання перед захисниками і захисницями України, які віддали своє життя за свободу нашої держави та право на гідне майбутнє. Їх подвиг ніколи не буде забутий. Вшануємо пам'ять мирних громадян, які невинно загинули від рук агресора.

(Хвилина мовчання).

Дякую. Прошу сідати.

Шановні народні депутати, відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України перед початком розгляду питань порядку денного пропоную провести сигнальне голосування. Нагадую, необхідно одночасно утримувати сенсорну кнопку та зелену кнопку «За» до появи результатів голосування на табло.

Шановні колеги, будь ласка, заходьте, займіть свої місця, підготуйтеся. Прошу взяти участь, колеги, у сигнальному голосуванні.

«За» – 223.

Проголосували: за – 223, проти – 7, утримався – 1, не голосували – 67. Усього 298 народних депутатів.

Шановні колеги, перелік питань, який був попередньо узгоджений на засіданні Погоджувальної ради, вам надано. Переходимо до їх розгляду.

Нагадую, ми продовжуємо розгляд проекту Закону «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період» ([№ 6013](#)).

Шановні народні депутати, вчора ми розглянули велику кількість поправок, але відповідно до листів є ще колеги, які просять надати їм слово для виступу щодо деяких поправок.

Олександр Олександрович Мережко, виступ до 4 хвилин. Будь ласка, Олександр Олександровичу.

МЕРЕЖКО О.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Добрий день, шановні колеги! Прошу поставити на підтвердження поправку 771, але я хотів би розпочати з іншого.

Звертаюся до вас не тільки як до колег, а також як до друзів. Річ у тому, що законопроект, який ми обговорюємо, має величезну вагу, є надзвичайно важливим. По суті, завдяки його прийняттю Україна остаточно створить систему європейського приватного права.

Я хотів би нагадати історію цього законопроекту, тому що вона сягає декількох десятиліть, починаючи з прийняття Цивільного кодексу України,

який ми називаємо біблією громадянського суспільства, конституцією ринкової економіки. На превеликий жаль, разом із Цивільним кодексом України було прийнято ще один документ, сурогат, який став, по суті, втіленням радянщини у праві, я маю на увазі Господарський кодекс України. Прийнявши цей законопроект, ми усуваємо суперечності, які існують у приватноправовому регулюванні в Україні. Це матиме величезні практичні наслідки.

Навіть з точки зору науки дуже важливо чітко розрізняти публічне та приватне право. Цивільний кодекс України є кодексом приватного права, цивільного права, і базується на таких цінностях, таких принципах, як свобода і рівність. Публічне право відрізняється тим, що це своєрідна вертикаль, а не горизонталь регулювання правових відносин. Публічне право базується на ієрархії. У жодному разі не можна змішувати публічне і приватне право, як це робиться Господарським кодексом України, тому що це має вкрай негативні наслідки стосовно захисту приватних інтересів осіб.

Що дає прийняття цього законопроекту?

По-перше, завдяки його прийняттю ми усуваємо суперечності та дублювання в праві, бо Господарським кодексом України, на превеликий жаль, створюється таке неналежне дублювання.

По-друге, це дозволяє нам позбутися нарешті рудиментів радянщини у праві. Я маю на увазі такі інститути радянського права, як оперативне управління і господарське відання. Це надзвичайно важливо навіть для того, щоб інвестори йшли на наш ринок, адже вони розуміють тільки термінологію приватного права, зокрема вони розраховують на захист права їхньої приватної власності, а такі сурогати, як господарське відання чи оперативне управління, якими оперує Господарський кодекс України, по суті, відлякують потенційних інвесторів і створюють правову невизначеність.

По-третє, прийняття цього законопроекту зменшить корупційні ризики в системі регулювання приватноправових відносин, тому що будь-яка правова невизначеність створює можливості для маніпуляцій, і відповідно корупційні ризики.

Завершуючи свій виступ, я хотів би підкреслити, що прийняття такого закону... Це довгоочікуваний закон, ідеться принаймні про більше ніж 20 років боротьби за те, щоб у нас нарешті було сформовано справжню європейську систему приватного права.

Дуже дякую за увагу. Прошу поставити на підтвердження поправку 771.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу зайняти свої місця. Ми зараз проголосуємо цю поправку і будемо ставити на голосування законопроект.

Якщо дозволите, я скажу декілька слів. (Вельмишановні колеги, будь ласка, займіть свої місця.) Насамперед хочу подякувати усім, хто взяв участь у підготовці цього законопроекту, тому що це дуже велика робота, зрозуміло,

що можуть бути деякі недоліки. Такий закон матиме доволі тривалий перехідний період, і якщо виявиться, що якісь норми нам потрібно буде підкоригувати, то я абсолютно готовий до того, що ми усе це зробимо.

Шановні колеги, будь ласка, займіть свої місця. Спочатку голосуємо підтвердження поправки 771, а після цього переходимо до голосування законопроекту.

Шановні колеги, ставлю на голосування поправку 771 авторства Крулька для підтвердження. Вона комітетом врахована. Саме таке рішення ставиться на підтвердження. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 251.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період» ([№ 6013](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 248.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Дякую, шановні колеги (*Шум у залі*).

По фракціях і групах, будь ласка, покажіть.

Будь ласка, Сергію Володимировичу.

ВЛАСЕНКО С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, шановний пане Голово. У своєму виступі щодо цього законопроекту я заявив про порушення Регламенту Верховної Ради України під час голосування поправок. Я ще раз наголошую на тому, що під час прийняття цього законопроекту було здійснено порушення Регламенту, і мною буде поданий відповідний проект блокуючої постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Павлюк Максим. Будь ласка, Максиме.

ПАВЛЮК М.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Руслане Олексійовичу, щойно я наполягав на тому, щоб поставити поправку 502 до цього законопроекту на підтвердження, однак ви не дали мені слова. У ній ідеться про скасування штрафу в розмірі семи відсотків вартості товарів

(робіт, послуг), з яких допущено прострочення виконання зобов'язання, що застосовується до виконавців державних контрактів з оборонних закупівель. У нас присутня заступниця міністра оборони. Ви не поставили на підтвердження цю поправку.

Невже це буде стимулювати наші підприємства і підприємства за кордоном вчасно поставляти боєприпаси до армії? Кожен день, кожна година вартує життя наших військовослужбовців, а ви скасовуєте штрафи у розмірі семи відсотків за невчасну поставку товарів, озброєння. Невже так можна було вчиняти? Буде внесено проект блокуючої постанови.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, дякую, пане Максиме.

Дивіться, шановні колеги, я повернуся до того, з чого почав. Поправка 502 комплексна, нею передбачається... *(Шум у залі)*. Ви не змогли витягти це, але я... *(Шум у залі)*.

Максиме, я готовий. Давайте пізніше зберемося і подумаємо, як зробити так, щоб було справедливо. Добре? Дякую.

Що ще раз?

Ірина Володимирівна Геращенко – з мотивів. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні українці, зверніть увагу, що фракція «Європейська солідарність» не голосувала за цей законопроект, зокрема тому, що в останню хвилину там з'явилися дивні поправки, врахування яких, дійсно, буде не на користь Збройним Силам України.

Ми вже кілька місяців не можемо в залі заслухати міністра оборони про ситуацію з поставками мін, дронів, а зараз ще надаються додаткові можливості некомпетентним поставникам брати передплату за зброю, а потім цю зброю не поставляти і не сплачувати штрафи. Я хочу нагадати, щойно, здається, 241 народний депутат, а це насамперед члени партій «Слуга народу» та колишньої ОПЗЖ проголосували за цей законопроект. Ми називаємо ці партії і хочемо почути публічну позицію: хто з вас нестиме відповідальність за неякісні міни, за те, що ви тільки що дали ще можливість, зокрема Міністерству оборони України, проводити усі ці корупційні оборудки, плюєте щодня на Збройні Сили України? От що відбувається. Ми подамо проекти блокуючих постанов...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ідемо далі *(Шум у залі)*.

Шановні народні депутати, надійшла заява від фракцій «Слуга народу» і «Батьківщина» з вимогою оголосити перерву, яку готові замінити на виступ.

Запрошую до слова народного депутата Штепу. Будь ласка, Сергію Сергійовичу.

ШТЕПА С.С., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (одномандатний виборчий округ № 77, Запорізька область, політична партія «Слуга народу»)*. Шановні колеги! Дорогий український народе! Вчора, 8 січня 2025 року, Запоріжжя, наше рідне Запоріжжя зазнало чергового жахливого обстрілу. Це був максимально цинічний і жорстокий удар з боку російського агресора, а також терористичний акт. Російський агресор завдав удару по центральній прохідній великого підприємства саме в момент, коли люди зібралися після завершення зміни, свідомо вбив щонайменше 13 мирних людей, десятки громадян зазнали тяжких поранень. Цей злочин є черговим доказом жорстокості ворога, який не зупиняється ні перед чим у війні проти нашого народу.

Сьогодні в Запоріжжі оголошено день жалоби. Ми закликаємо світ не мовчати. Ті, які обирають нейтральність, насправді підтримують агресора. Ми звертаємося до наших партнерів зі словами подяки і водночас із проханням про рішучу підтримку – більше зброї, більше санкцій, більше засобів ППО, а головне – надати нам засоби, що дадуть можливість знищувати саме джерело цієї загрози. Військові аеродроми, звідки злітають бомбардувальники, які несуть ракети і авіабомби, мають стати законними цілями для нашої армії. Кожен день коштує нам людських життів. Сучасні комплекси ППО здатні захистити наші міста, наших людей, наші лікарні та школи. І це не лише наша оборона, це оборона всього цивілізованого світу, бо зло, яке ми сьогодні бачимо в Україні, може прийти до Європи, до кожної країни, яка цінує свою свободу. Ми не забудемо жодної жертви, жодної зруйнованої домівки.

Ми просимо вшанувати хвилиною мовчання пам'ять усіх запоріжців, яких забрала вчорашня атака.

(Хвилина мовчання).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Прошу сідати.

Шановні колеги, наступний проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо особливостей взяття громадян України на військовий облік призовників та їх медичного огляду під час проходження ними базової загальновійськової підготовки» ([№ 12076](#)). Це друге читання.

Ми домовилися так: виступ Геращенко – 3 хвилини, Гончаренко – 2 поправки і виступ Юлії Володимирівни Тимошенко (*Шум у залі*). А, ще буде виступати Дмитро Олександрович. Добре.

Почнемо тоді з Ірини Володимирівни (*Шум у залі*). Добре. Ірина Володимирівна спочатку виступить щодо своїх поправок.

Геращенко, виступ 3 хвилини. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні колеги! Це важливий законопроект, яким дається можливість юнакам, що досягають 18 років, стати на облік у застосунку «Резерв+» без прив'язки до місця їх перебування. Це саме важливо з точки зору єдності, об'єднання українців. По суті ми з вами виконуємо роботу Міністерства національної єдності України. Це важливо.

Загалом ми хочемо сказати, що виконавчі органи влади, зокрема уряд, Міністерство оборони України, не виконують своїх зобов'язань, які дають парламенту. У Верховній Раді України досі немає законопроекту про можливість звільнення з військової служби, про демобілізацію.

Армія діє у надважких умовах. Три роки повномасштабного вторгнення, підрозділи дуже виснажені, і наше з вами завдання – це допомагати Збройним Силам України.

Тільки що парламент, 248 народних депутатів України – це «слуги», ОПЗЖ, чомусь фракція «Голос» дали на це голоси – проголосували за те, щоб до непорядних підрядників, які поставляють неякісні міни та дрони до Збройних Сил України, не застосовувалися через це штрафні санкції. Ми не можемо зрозуміти, чому ви підтримуєте корупціонерів, що постачають виснаженому війську неякісну зброю, залишаючи наших військовиків сам на сам з ворогом, який має набагато більше зброї, набагато більше техніки. Тепер ви ще й дали можливість не сплачувати штрафи. Хто за це нестиме відповідальність? Я хочу наголосити – 248 народних депутатів. Зараз фракція «Європейська солідарність» оприлюднить список цих народних депутатів.

Ви маєте навчитися нести політичну відповідальність: за те, що не читаете, за що голосуєте; за те, що не вивчаєте, за що ви тиснете зелену кнопку; за те, що у вас, у вашій фракції, немає довіри, ви навіть не говорите одне з одним голосом правди, за що ви голосуєте; за те, що ви зневажаєте опозицію, яка наполягає на тому, що кожен законопроект потрібно читати. За кожне натискання кнопки треба нести відповідальність. Ви щойно проголосували за неякісні міни, за дрони, які не літають, за снаряди, які вибухають у руках. І за це всі «подонки», які корупційно дають отакі снаряди Збройним Силам України, не будуть нести жодної відповідальності, жодної, навіть штраф зі своїх відкатів не заплатять.

Це парламент, який підтримує корупціонерів. Ми звертаємо увагу правоохоронних і антикорупційних органів на те, що було тільки що прийнято – 248 народних депутатів натиснули кнопку «За» – корупційний законопроект. Замість того, щоб захищати Збройні Сили України, ви захищаєте корупцію!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, далі виступить Дмитро Разумков.

Поправки 1, 6, 8, 9, 16. Ви будете наполягати на голосуванні поправки 1 і скільки хвилин вам потрібно, Дмитре Олександровичу? Шість хвилин. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О., *народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Там більше поправок, подивіться.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я подивлюся, добре.

Дмитре Олександровичу, 6 хвилин. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Колеги, коли я в цьому залі казав, що цим законопроектом закладається потенційна мобілізація жінок і коли ви за це проголосували, це був перший крок, мені всі розповідали, що це маячня, неправда, цього ніхто не планує і такого в законопроекті немає.

У поправці 1, яка була подана мною, нашою командою об'єднання «Розумна політика», іншими народними депутатами, – є схожі поправки в цьому законопроекті, треба віддати належне, – говориться про таке: жінка, яка пройде базову військову службу, буде братися на військовий облік виключно, якщо виявить на це бажання, а не в обов'язковому порядку. Це чесно і це правильно, тому що багато жінок сьогодні хочуть вміти постояти за себе, за свою родину, за свою домівку, за своє майбутнє. Вони більше не вірять у те, що треба розпаковувати валізи, як було напередодні повномасштабного вторгнення. Вони більше не вірять у те, що в травні будуть шашлики. Вони більше не вірять у те, що за два-три тижні ракети закінчатся, що за два-три тижні активна фаза бойових дій завершиться. Вони не вірять у це! Вони не вірять владі, вони не вірять Президенту, вони не вірять парламенту і Кабінету Міністрів. Вони хочуть мати можливість і знання, щоб захистити своїх дітей. Але я не впевнений, що вони хочуть бути мобілізованими працівниками ТЦК або, зважаючи що цей вислів отримав рекордний показник у запитах *Google*, «піти під бусифікацію». Це не лише про армію, не лише про війну і не лише про повагу до жінок – це також про майбутнє країни.

Якщо жінка побачить, що ви встановили норму, що її може бути мобілізовано, і після того, як ви зробили все, підвищивши податки, щоб вона закрила своє підприємство, до того ж почувши інформацію, що ви плануєте мобілізувати з 18 років, вона візьме своїх дітей, зачинить квартиру і поїде до Італії, Іспанії, Польщі чи Великої Британії шукати кращої долі. І це буде ваша персональна відповідальність, якщо ви не усунете таку ганебну норму з цього законопроекту.

Розумію, що багатьом у цьому залі нецікаво. У багатьох дружини за кордоном, родини за кордоном. Я зараз спокійно до цього ставлюся. Але давайте робити так, щоб усі українці і всі українки мали єдині правила існування в нашій

державі. Не життя, тому що те, що відбувається сьогодні, це не життя – це існування, і з кожним днем ситуація стає все веселішою і веселішою, як у «Кварталі 95».

Вам як владі віри у цьому немає, колеги. Ви обіцяли, що не буде мобілізації з 18 років. Сьогодні вона є, я кажу про це кожен день. Три місяці тому прийнято закон (проект [№ 11379-д](#)), яким забороняється проведення мобілізації з 18 років, поки що це стосується обмежено придатних. Але завтра, знаючи, як ви виконуєте обіцянки, знову буде порушено питання про зниження мобілізаційного віку. Президент не підписує цей закон уже три місяці! Три місяці гарант додержання Конституції України не виконує Конституції, не виконує норм про те, що не можна мобілізувати хлопців з 18 років. І сьогодні «бусифікація» стосовно них продовжується.

Віри немає і у жінок, і у чоловіків. У чоловіків, які сьогодні захищають нашу державу. Вони на фронті майже три роки – хтось більше, хтось менше, – ви їм усім пообіцяли демобілізацію. Ви підносили закон про мобілізацію як одне із ключових питань для проведення демобілізації. Ви їх кинули. Ви їм збрехали. Ви 227 голосами усунули норму про демобілізацію з того ганебного закону, «повісивши моркву» і сказавши, що буде закон про демобілізацію через вісім місяців. Ви вішаєте моркву, як перед віслюками, – вони не віслюки, вони герої. І якщо ви думаєте, що розумніші за них, то глибоко помиляєтеся, вони вміють читати, рахувати, у них набагато складніше життя, ніж у нас із вами у цьому залі. Ви не внесли до 11 грудня законопроект про демобілізацію. Зараз ви просто над ними знущаетесь, розповідаючи, що це треба відкласти до 25 березня цього року.

Скажіть мені, будь ласка, а чи готові ви потім зустрітися з дружинами, дітьми хлопців, які не доживуть до 25 березня, і взяти їх забезпечення на свої плечі, не на державу розраховувати, а на себе, або замінити сьогодні хлопців на фронті? Дуже легко тиснути зелену кнопку в залі, приймаючи такі рішення, але дуже боляче, коли поряд із тобою хтось гине або коли в будинку немає батька, а пізніше не буде дітей і дружини, які поїдуть шукати кращої долі за межами нашої держави.

І якщо сьогодні ви не проголосуєте за врахування поправки 1 нашої команди об'єднання «Розумна політика», доля усіх жінок, які після прийняття такого закону виїдуть за межі нашої держави, буде на вашій совісті.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка 1, так?

А, позиція комітету щодо поправки 1.

Будь ласка, Федоре Володимировичу.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, запропонована групою народних депутатів

поправка спрямована фактично на повне нівелювання мети правового регулювання. Безперечно, її не можна підтримувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ставлю на голосування поправку 1 народного депутата Разумкова. Вона комітетом відхилена. Аргументи сторін ви почули. Прошу голосувати.

«За» – 114.

Рішення не прийнято.

Слово надається народному депутату Мотовиловцю. Будь ласка.

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу поставити на голосування поправку 2 для повного її врахування, щоб зняти всі питання щодо мобілізації жінок. Нам для цього потрібно 226 голосів.

Прошу зал підтримати поправку 2, щоб ввести норму в тіло майбутнього закону.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Яка позиція комітету? Будь ласка.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Шановні колеги! Комітет прийняв рішення, що жінки, які виявили бажання проходити базову військову службу, пишуть відповідну заяву, у такий спосіб вони виявляють свою добровільну згоду бути на військовому обліку призовників, але автори поправки 2 пропонують, щоб після проходження базової військової служби жінки бралися на військовий облік військовозобов'язаних також за їх добровільною згодою. Я хочу сказати, що на сьогодні будь-які звинувачення стосовно мобілізації жінок є абсолютно безпідставними, оскільки чинним нормативно-правовим регулюванням і так передбачено, що жінки можуть бути мобілізовані виключно за їх згодою. Для того щоб уникнути будь-яких політичних спекуляцій, думаю, варто підтримати цю поправку.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, єдине зазначу, що це поправка Олексія Олексійовича.

Олексію Олексійовичу, ви не проти? Дякую.

Я мусив це запитати для протоколу.

Шановні колеги, отже, поправка 2 авторства Гончаренка. Комітетом вона врахована частково. Колеги наполягають на повному врахуванні цієї поправки. Шановні колеги, це важлива поправка.

Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Ставлю на голосування поправку 2 для повного її врахування. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 278.

Рішення прийнято.

Поправка врахована повністю (*Шум у залі*).

Дмитро Олександрович – з процедури. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Руслане Олексійовичу, поясніть, будь ласка, процедурно, як так відбувається, що автор поправки Гончаренко, а наполягає на її голосуванні для врахування Мотовиловець. Так уже можна працювати? Яка це норма Регламенту Верховної Ради України?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, так не можна працювати. Саме тому...

РАЗУМКОВ Д.О. А як ви тоді так працюєте?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Перепрошую, я дав слово Мотовиловцю, потім почув номер поправки, знайшов її і уточнив, що це поправка Гончаренка.

РАЗУМКОВ Д.О. А, то нам теж так можна буде виступати далі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, так не можна, просто... Дмитре Олександровичу, одну секунду. Просто всі підходять, відволікають, ви знаєте, що тут постійно процеси відбуваються, ви ж тут були.

Шановні колеги, я одразу для протоколу перепитав, і Гончаренко сказав, що це його поправка і він наполягає на повному її врахуванні. Думаю, питання знято, процедура дотримана. Дякую, шановні колеги.

Шановні народні депутати, можемо переходити до голосування?.. Ні. Ще виступлять Михайло Михайлович і Дмитро Олександрович.

Михайло Михайлович Цимбалюк, виступ до 3 хвилин. Будь ласка, Михайле Михайловичу.

ЦИМБАЛЮК М.М., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Дякую. Шановні пане Голово, президіє! Шановні колеги! Законопроект насправді дуже важливий, фракція «Батьківщина» його підтримує. Ми брали участь у підготовці поправок до проекту до другого читання.

Про що законопроект? Ми даємо можливість сімнадцятилітнім юнакам без відвідування територіальних центрів комплектування відкрити електронний кабінет військовозобов'язаного і стати на військовий облік. Це дуже правильне рішення, що дасть змогу молодим людям, незалежно від того, де вони

перебувають, все-таки виконати свій військовий обов'язок. Це стосується і всіх тих громадян України, хто навчається за кордоном. Це важлива новела, що покращить військовий облік.

Наступне. Я хочу подякувати доповідачу, комітету загалом за те, що в «Прикінцевих та перехідних положеннях» цього законопроекту передбачили продовження до березня терміну добровільного повернення тих, хто самовільного залишив військову частину (так зване СЗЧ), тобто всіх таких військовослужбовців без притягнення їх до кримінальної відповідальності. Це важливий крок, що справді дасть можливість людям, які з різних причин покинули військову частину, а сьогодні вагаються, чи варто їм повертатися, зробити це, і після з'ясування обставин знову-таки стати на продовольче та речове забезпечення, повноцінно нести службу.

Далі. Цим законопроектом, на жаль, не розв'язується проблема, про яку ми сьогодні тут говорили, щодо термінів демобілізації. Звертаюся і до комітету, і до Міністерства оборони України, і до Кабінету Міністрів України: шановні колеги, давайте виконаємо те, що обіцяли нашим військовикам, бо коли проводиться мобілізація, вони мають розуміти, на який термін їх мобілізують.

І останнє. Я хотів би, користуючись нагодою, звернутися до керівництва Міністерства оборони України: шановні колеги, разом із Кабінетом Міністрів України шукайте шляхи для заміни такої мобілізації, все-таки пропагуйте рекрутинг, він має замінити силову мобілізацію. Але для того, щоб рекрутинг був ефективний, потрібно шукати шляхи грошового та житлового забезпечення, а також інші аспекти підтримки військовиків.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ще замість своїх поправок виступить Дмитро Олександрович Разумков, 5 хвилин. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Колеги, вам має бути соромно. Коли ми казали, що ви заклали норму про мобілізацію жінок, ви розповідали, що ні. Коли я пропоную проголосувати поправку, якою ми це можемо скасувати, ви не даєте голоси виключно з політичних мотивів. Для вас інтереси країни значно менш важливі, ніж політика, бо це поправки представників об'єднання «Розумна політика», це поправка Разумкова, не можна, щоб вони були праві. Ми праві.

Ми голосували за поправку Гончаренка, тому що нам байдуже, чия поправка буде врахована, щоб не дати вам можливості мобілізувати жінок. Мені плювати, чи це президентська поправка, чи Арахамії, чи Стефанчука, чи Тимошенко, чи когось іншого. Я підтримуватиму в цьому залі будь-які нормальні рішення, шкода, що їх тут дуже мало – мало рішень, мало совісті і мало розуміння, за що ви голосуєте.

Можете вийти на цю трибуну, вибачитися перед людьми, яким ви створюєте проблеми своїми законами, і сказати, що не читаєте законопроекти,

за які голосуєте, тому що всі, хто сьогодні натиснув зелену кнопку, щоб не було мобілізації жінок, минулого разу волали та розповідали у *TikTok* і *YouTube*, що цього немає в законопроекті, бо не прочитали, але натиснули зелену кнопку. Це знайшли лише ми. Ми читаємо те, за що голосуємо, вам це теж раджу робити, тому що потім за це треба буде відповідати, і відповідати перед законом, перед людьми, перед виборцями, перед совістю.

Те, що сьогодні відбувається в залі, – це політиканство. Ви розповідаєте, що до виборів не готуєтеся. Ви голосуєте виключно за те, що вам сказали, а не за те, що ви маєте голосувати по совісті та за моральними принципами. Я розумію, що дуже зручно, коли за вас усе вирішують, але настане час, коли треба буде відповідати за свої слова, за те, що робилося у Верховній Раді п'ять років, відповідати найперше перед собою, своїми родинами, своїми дітьми, щоб вам не було за це соромно.

Ви граєтеся в політику тоді, коли держава стікає кров'ю на фронті, коли ви не здійснили демобілізації, ротації, забезпечення військ. Де 200 тисяч гривень Президента Зеленського, які обіцяли військовикам на першій лінії? Де 200 тисяч гривень? Де його План внутрішньої стійкості України? Скільки часу минуло? Де плани потужної стійкості, потужної потужності та стійкої потужності? Де Формула миру? Де це все і як воно працює?

Якщо завтра Трамп скаже, що немає НАТО, чим замінять? Що з тими 27 угодами, які були підписані та відповідно до яких нам мають дати гарантії? Де ці гарантії? Підіть з цими гарантіями на Покровський напрям, покажіть хлопцям, які там кожного дня гинуть! І тоді ми з вами поговоримо про те, за що ви голосуєте і за що не голосуєте.

Чесно, просто немає слів (*Шум у залі*). Можна не кричати, можна і до Верховної Ради не ходити, і толку буде більше.

Те, що відбувається у Верховній Раді, – це знущення і з парламентаризму, і з країни. Вам має бути соромно перед захисниками та їх родинами, їх дружинами, їх дітьми і їх мамами за те, що ви робите, за те, що ви до кожного проекту закону намагаєтеся запхати якусь ересь, що потім треба виловлювати і виправляти. Виловлювати і виправляти кожного разу. Це робить, на жаль, опозиція, не ви, хоча ви нині влада. Питати будуть з усіх, але насамперед з вас.

Я не закликаю вас до совісті, тому що совісті у тих, хто в цьому залі, з кожним днем усе менше і менше. Я не закликаю вас до розуму, тому що і розуму з кожним днем стає небагато. Я закликаю вас до самозбереження, тобто до збереження парламенту і тих народних депутатів, які за це голосують. Це, правда, вам усім згодиться.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ми завершили обговорення. Хочете ще щось доповнити? Ні. Добре.

Шановні колеги, переходимо до голосування законопроекту. Друзі, будь ласка, займіть свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття в другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками проекту Закону «Про внесення змін до Закону України... (Шум у залі).

Ви ще будете виступати? Я думав, що тією поправкою все завершилося (Шум у залі).

Олексій Гончаренко. У вас ще дві поправки? Одна поправка. Назвіть її номер. Будь ласка, Олексію.

ГОНЧАРЕНКО О.О., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 137, Одеська область, самовисуванець). Шановні друзі, це дуже важливий законопроект, я звертаюся до всіх. Насправді тут багато говорили про мобілізацію жінок. Завдяки тому, що повністю враховано поправку 2, немає мобілізації жінок навіть теоретично. Крім того, тепер жінка може спокійно проходити базову військову службу (добровільно), це не буде означати взяття її на військовий облік, а далі тільки добровільно вона може стати на військовий облік. Тож українські жінки захищені повністю.

Але законопроект не лише про це. Ним ще захищаються українські юнаки у Німеччині, Польщі, яким виповнюється 18 років. Сьогодні вони мають їхати в Україну, щоб стати на військовий облік, розуміючи, що вже не зможуть виїхати до своєї мами, туди, де навчаються і зараз перебувають. У такий спосіб ми розриваємо їх зв'язок з Україною. А тепер вони зможуть стати на військовий облік онлайн, їм не треба нікуди їхати, вони залишаються нашими українцями. Дуже важливий законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можемо голосувати?

ГОНЧАРЕНКО О.О. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, займіть, будь ласка, свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо особливостей взяття громадян України на військовий облік призовників та їх медичного огляду під час проходження ними базової загальновійськової підготовки» ([№ 12076](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 298.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо правових засад утворення та функціонування спеціалізованого адміністративного суду» ([№ 12368](#)) і альтернативний до нього законопроект [№ 12368-1](#).

Шановні колеги, спочатку голосуємо про включення законопроектів до порядку денного. Потрібно 226 голосів.

Андрію Вікторовичу, займіть своє місце, бо ваш голос може стати вирішальним.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо правових засад утворення та функціонування спеціалізованого адміністративного суду» (№ 12368), а також альтернативного до нього законопроекту № 12368-1. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 226.

Рішення прийнято.

Андрію Вікторовичу, я ж вам сказав, що ваш голос може стати вирішальним.

Ставлю на голосування пропозицію про визначення законопроектів невідкладними, скорочення строків внесення альтернативних законопроектів до початку розгляду питання. Це щодо законопроекту № 12368 і альтернативного до нього законопроекту № 12368-1.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 227.

Рішення прийнято.

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 209.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, запрошую до слова віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України – міністра юстиції України Стефанішину Ольгу Віталіївну. Прошу.

СТЕФАНІШИНА О.В., *віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України – міністр юстиції України.* Дякую. Шановні народні депутати! Шановні колеги, я дуже вам вдячна за можливість доповісти саме проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», яким встановлюються засади для утворення і функціонування нового спеціалізованого адміністративного суду. Це суд, який матиме спеціалізацію щодо розгляду справ стосовно рішень органів державної влади, зокрема Президента України, Кабінету Міністрів України та інших

центральных органів виконавчої влади. Рішення Верховної Ради не належать до підсудності цього суду.

Навіщо потрібен цей законопроект? Як ви знаєте, Конституцією України прямо передбачено, що рішення про утворення судів вносить на розгляд парламенту Президент України. Цим законопроектом встановлюються засади утворення і функціонування суду, який мав би належну довіру.

У цьому залі ви неодноразово приймали законопроекти, якими пропонувалося утворення та функціонування судових і правоохоронних органів за участю конкурсних комісій, що мають спеціальні функції для перевірки доброчесності кандидатів. Цими змінами до законодавства це так само передбачено. Єдиною відмінністю є те, що ми не позбавляємо Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, яка приймає не номінальне, а реальне рішення про допуск кандидатів, можливості ухвалювати таке рішення. Водночас, звичайно, ми передбачаємо утворення Експертної ради, яка буде відповідати за оцінку доброчесності кандидатів. Усі інші положення досить стандартні.

Колеги, цей законопроект є частиною наших зобов'язань перед Міжнародним валютним фондом. Дуже важливо саме зараз його розглянути. Це перше читання. Дуже прошу, колеги, вашої підтримки і готова максимально оперативно попрацювати з кожним...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається народному депутату Власенку як автору альтернативного законопроекту. Будь ласка, Сергію Володимировичу.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, шановний пане Голово. Я просто хочу нагадати історію того, як ця проблема виникла. Пам'ятаєте, тут, у залі, бігали активісти, висіли на люстрі та розповідали, що правоохоронна система нібито не може наздогнати якусь кількість суддів із Окружного адміністративного суду міста Києва (ОАСК)? Вони бігали і кричали, що треба ліквідувати ОАСК і буде всім щастя, буде справедливе правосуддя. ОАСК ми ліквідували (коли?) два роки тому. Настало нам щастя? Запрацювала судова система? Усе добре? Навпаки, 55 тисяч справ, які мав би розглядати ОАСК, передали невідомо куди і 55 тисяч громадян України не були забезпечені правом доступу до правосуддя.

Що нам тепер пропонує шановний Кабінет Міністрів України? Шановний Кабінет Міністрів пропонує створити Вищий адміністративний суд. На засіданні комітету я запитую представника Міністерства юстиції України: «Скажіть, а вищий стосовно кого?» Він відповідає, що ні до кого він не вищий, а просто суд першої інстанції, але його так назвали – «вищий». Я кажу: «Так давайте назвемо його «королівський» чи, я не знаю, якийсь інший». Потім мені розказують, що в цьому суді буде дві палати разом. Я запитую: «Хлопці, скажіть, будь ласка, а в якому ще суді адміністративної юстиції є дві палати разом?» Мені відповідають, що в жодному немає. Тобто у нас є система

адміністративної юстиції, де є суди першої інстанції та окремо апеляція. А нам пропонують у цю систему занурити суд, який живе за абсолютно іншими законами. Далі я ставлю запитання: «Скажіть, будь ласка, а за такою системою відбору будуть відбирати суддів лише до цього суду чи до всіх судів адміністративної юстиції?» Мені відповідають, що лише до цього суду. А чому? Що це за ідіотизм, коли до чинної системи адміністративних судів хочуть впихнути, як казав класик парламентаризму, невпихуємо? Що ж це буде? Це буде чергова профанація, невідомо що.

Я в альтернативному проекті закону запропонував створити два суди, окремо суд першої інстанції і окремо суд апеляційної інстанції, щоб це була цілісна система судоустрою, яка не руйнувалася б.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, запрошую до слова голову Комітету з питань правової політики Маслова Дениса Вячеславовича. Ознайомте нас із рішенням комітету, будь ласка.

МАСЛОВ Д.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановний пане Голово! Шановні колеги народні депутати! Насправді головне не в назвах. Можна назвати суд вищим, нижчим, середнім, окружним – яким завгодно, справа у довірі. У довірі до тих, хто здійснює правосуддя. Оце насправді головне.

Дійсно, законопроект, що вам представлений сьогодні, є частиною зобов'язань, які взяла на себе Україна відповідно до меморандуму з Міжнародним валютним фондом, а також згідно з *Ukraine Facility Plan*. Добір суддів цього суду має відбутися вже у третьому кварталі 2025 року. Відверто, дуже короткий період. У нас досі немає закону, а він є необхідним.

Комітет з питань правової політики, розглянувши на своєму засіданні це питання, вирішив: рекомендувати Верховній Раді за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу урядовий законопроект (основний) та скоротити наполовину строки внесення до нього поправок і пропозицій, у зв'язку з чим альтернативний законопроект відхилити.

Водночас ми вирішили звернутися до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України на пленарному засіданні під час розгляду проекту закону № 12368 про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у його тексті, інших структурних частин та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання як основного, так і альтернативного законопроектів.

Колеги, прошу кожного обов'язково підтримати за основу цей законопроект, дати можливість доопрацювати його і прийняти в цілому, щоб виконати наші зобов'язання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, для обговорення цих проектів законів прошу представників фракцій і груп записатися на виступи: два – за, два – проти.

Слово надається народному депутату Дубелю Валерію Олександровичу, фракція «Батьківщина».

Сергію Володимировичу, будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане Голово. Шановні колеги, знову-таки, як казав інший класик, бо сьогодні я цитую класиків, напевно, весь день, не можна виконувати навіть міжнародні зобов'язання «немножко по-дебильному». Тобто навіть виконувати зобов'язання, руйнуючи всю систему адміністративного судочинства? Я ще раз підкреслюю, треба створювати суд замість ліквідованого ОАСК, тут немає жодних питань, абсолютно. Необхідно цей суд утворювати так, щоб система адміністративного судочинства гармонійно працювала. Не потрібно робити перепони для того, щоб судова система буксувала і працювала невідомо як. Але є низка простих питань.

Розумію, що це теоретична, професійна дискусія. А розкажіть мені, будь ласка, зважаючи на основний законопроект, який суд першої інстанції буде розглядати виборчі справи? Відповідь – абсолютно незрозуміло. Хто буде розглядати скарги на постанови Центральної виборчої комісії в міжвиборчий період? Відповідь – незрозуміло. Тому що створюється штучний суд без, по суті, територіальної підсудності, що означає, що громадянин не буде знати, до якого суду звертатися щодо тих чи інших питань.

Ще раз кажу, колеги, міжнародні зобов'язання виконувати треба, але потрібно їх виконувати нормально, не руйнуючи систему, а удосконалюючи її, не створюючи перепони для громадян, щоб вони не знали, до якого суду бігти, а формуючи систему, що дозволить громадянам мати доступне правосуддя, коли будуть виносити справедливі судові вироки у розумні строки. Натомість нам кожен раз пропонують якісь нісенітниці, нісенітниці і ще раз нісенітниці.

Прочу всіх колег підтримати альтернативний законопроект за основу, він може стати консолідуючим і для виконання міжнародних зобов'язань.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається Максиму Євгеновичу Дирдіну, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ДИРДІН М.Є., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (одномандатний виборчий округ № 132,

Миколаївська область, політична партія «Слуга народу»). Пане Голово, прошу передати слово Маслову Денису.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Денис Маслов. Будь ласка.

МАСЛОВ Д.В. Дякую, колеги. Справедливість є базовою цінністю кожної людини, особливо це відчувається під час війни. На сьогодні нам допомагають багато країн з усього світу. Потрібно, щоб нашій судовій системі довіряли не тільки всередині України, а і зовні, тоді ми не втратимо цю підтримку як під час війни, так і після нашої перемоги.

Урядовим законопроектом, який ми маємо прийняти за основу, передбачається зокрема наявність дорадчого органу для добору суддів цього суду, але вирішальну роль у цьому процесі буде відігравати наш національний орган – Вища кваліфікаційна комісія суддів України. Тому створенням цього суду ми маємо забезпечити те, щоб до нього були набрані люди, яким довіряють всередині країни і зовні, щоб цей суд слугував нашим національним інтересам. Повірте, ми як Комітет з питань правової політики, сподіваюся, навіть упевнений, зробимо все від нас залежне для того, щоб такий суд був утворений.

Колеги, я дуже прошу підтримати зеленою кнопкою цей законопроект, доопрацюємо його до другого читання з урахуванням того, про що говорять зокрема інші мої колеги з комітету.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Мороз Володимир Вікторович, депутатська група «Відновлення України». Будь ласка.

МОРОЗ В.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 59, Донецька область, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Передайте, будь ласка, слово Бурмічу Анатолію Петровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Анатолій Петрович Бурміч. Будь ласка.

БУРМІЧ А.П., член Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановний Голово! Шановні колеги! Я хочу нагадати, що згідно зі статтею 5 Конституції України джерелом влади в країні є народ, а згідно зі статті 6 судова влада є однією з гілок державної влади в Україні.

Цим законопроектом пропонується таке: троє осіб, які включатимуться до Експертної ради, будуть представниками іноземних організацій, які надавали

нам допомогу чи ще щось. То у мене запитання: вони нам надавали цю допомогу просто чи для того, щоб мати владу над судом?

Хочу ще всім нагадати, що цей суд буде вирішувати справи щодо оскарження рішень Президента, актів Верховної Ради, Центральної виборчої комісії та інших наших високих інстанцій управління державою. Тобто іноземні представники здійснюватимуть відбір до суду, який буде впливати на акти вищого керівництва держави. Це що, ми йдемо до суверенітету чи навпаки?

Нам кажуть, що це вимога іноземців. То що, іноземці вимагають це для того, щоб ми віддали управління країною в їхні руки чи як? Це недопустимо. Не можна за це голосувати. Адміністративний суд потрібно створювати, але це необхідно робити в інтересах нашої держави, в інтересах нашого народу, не порушуючи Конституції України.

Закликаю всіх не підтримувати такі пропозиції, які закладені в цьому законопроекті.

Дякую за увагу.

Група «Відновлення України» не підтримує цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Величкович Микола Романович, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ВЕЛИЧКОВИЧ М.Р., член Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Софії Федині.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Софія Федина. Будь ласка.

ФЕДИНА С.Р., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Тут сьогодні з трибуни колега сказав, що справедливість – це базова цінність, тому нам треба голосувати за цей законопроект. Напевне, саме тому «слуги» разом з ОПЗЖ красиво проголосували, щоб наше військо не отримувало вчасно якісних боєприпасів.

Ви кажете: «Справедливість – базова цінність». Напевне, справедливість є базовою цінністю у тому, що влада на чолі з Банковою переслідує героя-розвідника Романа Червінського, порушуючи усі можливі його права, починаючи з доступу до медичного огляду і забезпечення здоров'я, тримає в камері на межі з катуванням.

Ви кажете: «Справедливість – базова цінність». Саме тому ви зараз на п'ять років у ручному режимі «нагинаєте» суд, щоб посадити військовослужбовця, який вперше самовільно залишив частину після п'яти років служби, забезпечення безпеки Української держави. Давайте будемо чесні, якщо суди

керуються в ручному режимі з Банкової, не допоможе жоден законопроект. Передовсім треба скасовувати єрмаківський і татаровський вплив на суди, щоб не було прямої лінії Банкової з судом із вказівками, які рішення приймати, як викручувати і як зневажати закон.

Давайте будемо щирі, Портнов досі керує судами так, як йому хочеться, а Банкова йому допомагає. Нагадаю усім, що петиція стосовно Портнова, до якого треба застосувати санкції, потребує ще 4 тисячі підписів. Я дуже прошу всіх долучитися.

І головне запитання: де ви збираєтеся на всі ці пертурбації брати гроші? Ви ж самі проголосували за підвищення зарплат для прокурорів, за підвищення пенсій для суддів, за підвищення зарплат у Рахунковій палаті, я вже мовчу про мільйонні зарплати керівників компаній «Укрпошта», «Укренерго» і «Укратом». Давайте говорити правду, з вами...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ми завершили обговорення цих законопроектів.

Запрошую народних депутатів зайняти свої місця. Переходимо до прийняття рішень, шановні друзі.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо правових засад утворення та функціонування спеціалізованого адміністративного суду» ([№ 12368](#)) за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 218.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про направлення...
(Шум у залі).

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення цього законопроекту на повторне перше читання. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 212.

Рішення не прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про повернення цього законопроекту суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

Шановні колеги, будь ласка, давайте підтримаємо. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 217.

Рішення не прийнято.

У нас ще є альтернативний законопроект, щодо якого ми теж маємо пройти процедуру.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких інших законодавчих актів України щодо утворення та функціонування Київського міського окружного адміністративного суду та Київського міського апеляційного адміністративного суду» ([№ 12368-1](#)) за основу. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 232.

Рішення прийнято.

Сергію Володимировичу, будемо доопрацьовувати ваш законопроект відповідно до частини першої статті 116... (*Шум у залі*).

Шановні колеги, добре, рухаємося далі (*Шум у залі*). Шановні колеги, буде так, як проголосовано...

Ірино Володимирівно, що у вас? Тільки прошу з процедури. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановний пане Голово, я вітаю вашу увагу до процедури і хочу нагадати, що згідно з Регламентом Верховної Ради України представники двох комітетів – Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу та Комітету з питань антикорупційної політики – мають право на виступ перед тими законопроектами, які стосуються або євроінтеграційного напрямку, або корупційних ризиків.

Я хочу відкрито звернутися від нашої команди до голови Комітету з питань антикорупційної політики з вимогою висловити публічну позицію щодо тих законопроектів, які мають корупційні ризики. Це ваше завдання. Розумію, чому ви не наполягаєте на голосуванні проекту постанови про обрання Вікторії Сюмар першою заступницею голови комітету, бо це посилює б комітет і боротьбу з корупцією. Але є антикорупційний комітет, ви всі знамениті антикорупціонери, які дуже активно боролися з корупцією до приходу у Верховну Раду України. Яка зараз ваша публічна позиція? Ваша команда, пані Радіна, щойно проголосувала корупційний законопроект...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, скажіть, що у вас з процедури.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Це з процедури. Я хочу публічної...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це не з процедури, а від себе щось таке. Скажіть, будь ласка, що у вас з процедури. Будь ласка, Ірино Володимирівно... А, завершився час.

Шановні колеги, рухаємося далі (*Шум у залі*). Та вже була 1 хвилина 5 секунд. Ні, я зробив зауваження, що це не з процедури. Дякую.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення механізмів притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію» ([№ 12093](#)).

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 230.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього законопроекту за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 220.

Рішення прийнято.

Дякую.

Шановні колеги, запрошую до слова голову Комітету з питань правоохоронної діяльності Іонушаса Сергія Костянтиновича. Будь ласка.

ІОНУШАС С.К., голова Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Шановний Голово! Комітет з питань правоохоронної діяльності на своєму засіданні 25 жовтня 2024 року розглянув проект Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення механізмів притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію» ([№ 12093](#)), який поданий членами Комітету з питань правоохоронної діяльності.

Шановні колеги, проект закону спрямовано на впровадження сучасного центрового інструменту для сплати штрафів, але основне, що є в ньому, це механізм зменшення штрафів для тих людей, які скоїли правопорушення, визнали це і мають бажання проходити службу в наших Збройних Силах та інших військових формуваннях.

Шановні колеги, ми зараз бачимо ситуацію, коли деякі підрозділи проводять, скажемо так, активну маркетингову рекламну кампанію, залучають наших громадян до своїх підрозділів. Вони звертаються до ТЦК, але оскільки, можливо, такі громадяни порушили військовий облік, на них повинні накладати штрафи.

Що пропонується законопроектом? Пропонується, якщо особа визнала, що скоїла адміністративне правопорушення, пов'язане з правилами військового обліку, накладати на неї штраф у розмірі 50 відсотків від мінімального визначеного у санкції статті розміру в автоматичному режимі так, як це робиться аналогічно з ДТП. Тобто, якщо ти подаєш відповідну заяву із визнанням, що порушив правила військового обліку, то будеш платити не 25 тисяч 500 гривень, а лише 7 тисяч 500 гривень.

Шановні колеги, прохання підтримати цей законопроект. Цілком логічно, якщо особа хоче проходити військову службу, але з якихось причин порушила строки, пов'язані з військовим обліком, мобілізацією, стягувати з неї менше...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прошу представників фракцій і груп записатися на виступи: два – за, два – проти. Це перше читання.

Дмитре Олександровичу, ви просили 3 хвилини для виступу щодо наступного питання? Усе. Бо я чогось дивлюся... Наступне, так, 3 хвилини.

Слово надається Никорак Ірині Петрівні, фракція політичної партії «Європейська солідарність». Будь ласка.

НИКОРАК І.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Олексію Гончаренку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Фракція «Європейська солідарність». Шановні друзі, знаєте, це якесь знущання. А давайте зараз проголосуємо законопроект, знизимо штраф для тих, хто не піде до суду і буде готовий його сплатити. Це ви неначе таку мотивацію людям робите. Чесно кажучи, маю великі сумніви, що це якоесь спрацює. Це перше.

Друге. З позитиву бачу, що, може, нарешті, і ви зрозуміли, тільки підвищувати, підвищувати, підвищувати штрафи не працює. Але у мене до вас основне запитання: а де мотивація? Яку мотивацію ви зробили, щоб сьогодні людина йшла до війська? Патріотизм – це дуже важливо, слава Богу, в Україні є патріоти, але не можна розраховувати тільки на їх патріотизм, зважаючи, що вони бачать, як Крупа набиває свою хату баблом, як народні депутати від партії «Слуга народу» зникають у СІЗО, і потім з'являються знову в сесійному залі. А їх все на патріотизм... А може час дати іпотеку? Може час встановити терміни служби? Може дати нормальні відпустки? Може визначити нормальні доплати? Повернути доплати, які забрали? Принаймні це зробити для військовиків! Запропонувати пільгове розмитнення. Хоч щось дайте військовикам, мотивуйте їх! Дайте українцям мотивацію йти до війська, а не тільки штрафи, покарання і ще раз покарання. Так не буде працювати! Коли ви, нарешті, це зрозумієте?! Не можна так знущатися з людей. Терміни служби – нехайно!

Вчора ми проголосували за те, що Шмигаль має бути у Верховній Раді. Пане Голово Верховної Ради України, де Шмигаль? Де голова уряду, якого Верховна Рада, що його призначила, викликала сюди? Він має відповісти на запитання: де законопроект про терміни служби, де законопроект про демобілізацію? Ми чекаємо, закон вимагає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Бакумову Олександрові Сергійовичу, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

БАКУМОВ О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 173, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Дякую, шановний пане Голово. Шановні народні депутати! Я пропоную підтримати цей законопроект, він надзвичайно важливий за тих умов, у яких сьогодні перебуває українське суспільство, зокрема військовозобов'язані, які з тих чи інших об'єктивних підстав, з поважних чи неповажних причин порушують Кодекс України про адміністративні правопорушення і вчиняють протиправні дії, пов'язані з порушенням правил військового обліку чи оновлення даних.

Ми пропонуємо, у випадках, коли особа не оспорує порушення, яке вона вчинила, та згодна на притягнення її до адміністративної відповідальності за її відсутності, відповідно притягати до адміністративної відповідальності і накладати адміністративне стягнення на 50 відсотків менше ніж встановлено в санкції статті, на сьогодні це від 14 до 25 тисяч гривень. Тобто якщо ми говоримо про мінімальний розмір штрафу, який може бути накладено, то це 7,5 тисячі гривень. Це створить умови для того, щоб особа, яка вчинила правопорушення, добровільно визнала вину; знизить навантаження на територіальні центри комплектування та соціальної підтримки; зменшить бюрократичну роботу всіх структур, які залучені до цього процесу. До того ж кошти, отримані від сплачених штрафів, будуть спрямовані на підтримку Збройних Сил України, що забезпечить пряму фінансову підтримку наших військовиків і надзвичайно важливо в умовах широкомасштабної війни.

Пропоную підтримати цей законопроект.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Лукашук Богдан Олегович, фракція політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина». Будь ласка.

ЛУКАШУК Б.О., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Пане Голово, прошу передати слово Цимбалюку Михайлу Михайловичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Михайлович Цимбалюк. Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Шановні колеги, може, не будьте такими добрими. Увалили штраф 25 тисяч гривень, а тепер давайте наполовину – 12 тисяч гривень, коли розмір мінімальної заробітної плати 8 тисяч гривень. Може, для декого це не гроші, а для громадянина, який,

як сказали колеги, з поважних причин невчасно став на облік або не поновив даних – плати 12 тисяч гривень. То це уряд у такий спосіб вирішив кошти для Збройних Сил України заробляти на тих людях? Вибачте, якщо вже поважна причина, тоді звільняйте від адміністративної відповідальності та дякуйте громадянину за те, що він прийшов до ТЦК, бо після того він буде самі знаєте де. Шановні колеги, не той шлях, не той.

Наступна дуже ризикована стаття. Пропонується доповнити уточнення до статті щодо випадків, коли протокол про адміністративне порушення не складається, зокрема, якщо повістка повернулася без відмітки про вручення. Тобто ви легалізуєте цим законопроектом те, що у разі, якщо людина не отримала повістку, бо її немає за місцем проживання, і ця повістка повернулася з пошти, це є підставою в майбутньому для притягнення цієї людини заочно до адміністративної відповідальності та оголошення після того за логікою у розшук. Не порівнюйте, вибачте, з адміністративною відповідальністю за порушення правил дорожнього руху, що зафіксовано відео. Це різні речі, коли зафіксовано і людина не оспорує. А тут зовсім інше.

Треба думати про іншу мотивацію залучення до служби у Збройних Силах України за контрактом, про це говорять представники Міністерства оборони України. Певні позитиви є, але вони мінімальні.

Фракція «Батьківщина» у першому читанні не підтримує цю ініціативу.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Совсун Інна Романівна, фракція «Голос».
Роман Костенко. Будь ласка.

КОСТЕНКО Р.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Шановні колеги! Останні декілька місяців Верховна Рада намагається прийняти закони, які більше стосуються того, щоб громадяни не могли бути мобілізовані, ніж робить усе, щоб мотивувати і призвати наших громадян для захисту нашої країни. Досить неправильна політика, можливо, для когось це дуже популярно і дає змогу, я не знаю, готуватися до виборів або показувати, який він хороший, але ми маємо тут робити все, щоб зберегти країну, і всі, хто має служити, повинні йти і захищати її. Це дуже важливо.

Для цього нам насамперед потрібно мотивувати людей, щоб вони йшли захищати. Я майже не бачу законопроектів, які вносилися б для мотивації людей, крім того, який ми подали уже, мабуть, рік тому. Це законопроект [№ 11012](#) саме щодо мотивації до військової служби, у якому конкретно визначено фінансову мотивацію за знищення ворожої техніки. Ще декілька

законопроектів, у яких пропонується безмитне ввезення авто для тих, хто певний час виконував бойові розпорядження.

Є конкретна мотивація для людей, які хочуть підписати контракт, зокрема фінансова, і ще багато чого. Нам передусім потрібно повернутися до цього та мотивувати людей іти до армії, допомагати їм, бо створюється таке враження, що для того, щоб 1 тисячу гривень роздати, гроші є, а для того, щоб мотивувати бійця і здійснити йому виплату, знайти гроші ми не можемо. Насамперед потрібно мотивувати людей іти до армії, говорити про це, а не займатися популізмом.

Дякую, колеги.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ще по одній хвилині виступлять Мамка та Бакунець, і переходимо до голосування.

Мамка Григорій Миколайович. Будь ласка.

Потім – Бакунець Павло Андрійович.

МАМКА Г.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановні колеги, звертаю вашу увагу, що жодна адміністративна відповідальність не передбачає за собою визнання вини. Ну немає такого. Внесенням змін до закону про мобілізацію ми дали право воєнкомам робити дуже прості речі – не складати протоколи, а виносити постанови. Хто буде визнавати цю вину? Тобто ви хочете сказати, що людина прийшла, написала заяву, сплатила штраф (половину), і що далі? Пішла служити? Ні. Дані змінили або адміністративна відповідальність. Визначаються порушення, за якими особа притягується до відповідальності, це можуть бути і кримінальна, і адміністративна відповідальність. Якщо хтось хоче поліпшити ситуацію і визнати якісь поважні причини, то необхідно інші зміни вносити і звільняти від відповідальності з поважних причин щодо невиконання тих чи інших обов'язків...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Завершальний виступ – Бакунець Павло Андрійович, і після цього голосуємо.

БАКУНЕЦЬ П.А., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 122, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Львівщина, група «Довіра». Я вважаю, що Верховна Рада розглядає не ті законопроекти. На одному лише патріотизмі

вже понад 10 років і три роки важкої повномасштабної війни шукати людей до війська, просто замилюючи очі тим, що ми ніби зменшуємо штрафи, а водночас збільшуємо для ТЦК можливість накладення штрафів, це не працює. Потрібна мотивація. Потрібно обговорювати законопроекти про підвищення заробітної плати, про те, щоб наші військовослужбовці мали можливість ввозити без сплати мита автомобілі для себе, тобто для приватного користування, багато інших мотиваційних речей для військовослужбовців і їх родин. Найважливіше – терміни, на який час людина йде захищати, демобілізація, хоча б ротація. Ось що потрібно розглядати.

Цей законопроект ми не підтримуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прошу народних депутатів зайняти свої місця. Переходимо до голосування, шановні колеги.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення механізмів притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію» ([№ 12093](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 231.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах, будь ласка.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за порушення вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту» ([№ 9362-1](#)). Це друге читання.

Ми домовилися про такий порядок: Разумков – 3 хвилини, В'ятрович – одна поправка, від фракції «Батьківщина» – 3 хвилини і Мамка – 3 хвилини. Так? Я зрозумів, В'ятрович не буде виступати, добре.

Отже, Разумков – 3 хвилини, від фракції «Батьківщина» – 3 хвилини і Мамка – 3 хвилини. Мамка не буде виступати, так? Дякую. Тоді після Разумкова ще від фракції «Батьківщина» – 3 хвилини.

Будь ласка, Дмитре Олександровичу.

РАЗУМКОВ Д.О. Будь-які об'єкти критичної інфраструктури, фонду захисних споруд і тому подібне... У нас класно законопроекти називаються – в них тільки суті немає. Я наведу вам приклад.

Покровська міська військова адміністрація в бюджеті на 2025 рік заклала 30 мільйонів гривень на теплопостачання, якого не існує, 34 мільйони гривень

на благоустрій. Хто Покровськ бачив за останні декілька днів? Хто насамперед там був? Хто бачив, хоча б на фотографіях? Що там благоустроєм займатися?

Далі. Закладено 37 мільйонів гривень на запобігання стихійним лихам. Я розумію, що рашистська федерація є великим стихійним лихом для України, але навряд чи 37 мільйонів розпилених грошей у Покровську якось допоможуть.

На підтримку засобів масової інформації – 14 мільйонів гривень.

Я запитую: вам не соромно? Це ж міська військова адміністрація. А хто призначає начальника військової адміністрації? Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України, Президент держави.

Ви розповідали, що десь у тилу не так відбувається з бюджетами. Правда, не так і, правда, часто за це теж треба давати по руках, реально по руках. Але Покровськ це зона відповідальності центральної влади: Президента країни як Верховного Головнокомандувача, Кабінету Міністрів і всієї монобільшості, шановні колеги.

Щодо рук. Ми не заробляємо на війні. Якщо ми знаходили когось, повірте, то били по руках. Ми це робимо і будемо продовжувати робити.

Хороша заява Зеленського, шкода, що жарт, тому що якось незрозуміло: у нього ж корупцію подолано на початку війни, всі корупціонери поїхали з держави, правда? Я взагалі не розумію, як тут приймаються закони про запобігання корупції, її ж немає. Якщо очолити – це і є побороти, то так не працює ані в Європейському Союзі, ані в Сполучених Штатах Америки. Потім ще Єрмак виступив, сказав, що теж нічого немає, взагалі корупції в Україні немає, а ті, хто говорить про корупцію, то зрадофіли.

У мене запитання: Президент звертається і говорить про корупцію, то це теж зрада, чи як? Це теж зрада? Чи це він про Покровськ, де виділяються 14 мільйонів гривень на підтримку засобів масової інформації.

Щодо інфраструктури. Ви голосуєте за проекти законів на кшталт того, як вами виділялися гроші Кубракову на будівництво укриттів для різних об'єктів критичної інфраструктури. Де Кубраков, ми знаємо, де об'єкти критичної інфраструктури, ми знаємо, і ще знаємо, що в нас немає через це світла і немає потужності відновлювати потім економіку нашої країни.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Михайлович Цимбалюк, фракція «Батьківщина», виступ 3 хвилини. Будь ласка.

Шановні друзі, після цього виступу голосуємо.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Шановні Голово, колеги! Насправді потрібно запровадити адміністративну і кримінальну відповідальність за порушення вимог щодо утримання та будівництва об'єктів захисту. Період воєнного стану показав, у яких умовах перебувають ці укриття та інші об'єкти. На жаль, до другого читання не вдалося поправками удосконалити цей законопроект.

Ми маємо говорити про інше. Чи достатньо влада, я маю на увазі насамперед уряд, виділяє нині коштів на будівництво укриттів у навчальних та лікувальних закладах? Чи є все-таки чіткі вимоги до будівництва нових приміщень і чи будуються вже там відповідно до норм укриття та інші споруди? Щодо цього є велике питання. Якщо у такий спосіб посилити відповідальність зараз, то це знову ляже на плечі тих керівників, які не змогли знайти кошти для будівництва і експлуатації укриттів цивільного захисту населення.

Мені здається, що найперше потрібно створити умови у всіх приміщеннях, де мають бути такі укриття, перевірити якість і ефективність використання коштів, якщо держава виділила їх, все-таки розуміти, що не тільки місцеве самоврядування відповідальне за збереження життя людей, це має бути державна політика.

У такому вигляді, як комітет запропонував законопроект до другого читання, фракція «Батьківщина» його не зможе підтримувати і буде голосувати проти. Запрошуємо колег підтримати нашу позицію, бо законопроект, крім адміністративного навантаження на керівників, а інколи навіть кримінальної відповідальності, не несе іншого навантаження, хоча, ще раз підкреслюю, фракція «Батьківщина» виступає за те, щоб була відповідальність тих, хто не виконує стандарти, не відкриває вчасно укриття для того, щоб люди могли там перебувати під час повітряної тривоги тощо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, будь ласка, займіть свої місця. Ми завершили розгляд цього питання.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за порушення вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту» ([№ 9362-1](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 228.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Покажіть по фракціях і групах, будь ласка (*Шум у залі*).

З процедури – Власенко. Будь ласка, Сергію Володимировичу.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, шановний пане Голово. Я не хотів переривати розгляд питання, яке ми обговорювали, але оскільки ми завершили, то зазначу, що альтернативний законопроект № 12368-1 мого авторства, який прийнято за основу, був проголосований без застосування статті 116 Регламенту Верховної Ради України, без скорочення строків подачі пропозицій і поправок.

Я хотів би процедурно звернутися до всіх колег з проханням не подавати пропозиції і поправки, що не охоплюються тими нормами, які були в проекті закону № 12368-1, а також звернути увагу, що не було проголосовано рішення про скорочення строків подачі пропозицій і поправок, оскільки комітет не приймав стосовно цього законопроекту жодних рішень щодо застосування статті 116.

Дякую, пане Голово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, наступний проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм законодавства Європейського Союзу з питань електронних комунікацій» ([№ 12150](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 242.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього законопроекту за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 217.

Рішення прийнято.

Запрошую до доповіді заступника голови, голову підкомітету Комітету з питань цифрової трансформації Подгорну Вікторію Валентинівну. Будь ласка.

ПОДГОРНА В.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Проектом закону № 12150 пропонується узгодити правові норми законів України «Про електронні комунікації», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» із законодавством Європейського Союзу, а також удосконалити окремі положення цих законів.

Законопроектом передбачається повна імплементація статей 59-61 Європейського кодексу електронних комунікацій щодо доступності та взаємоз'єднання мереж, а також сумісності послуг.

Також прийняття законопроекту забезпечить створення умов для поступової інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС шляхом приєднання до єдиної роумінгової зони Європейського Союзу «Роумінг як вдома».

Комітет з питань цифрової трансформації рекомендує Верховній Раді України за наслідками розгляду в першому читанні прийняти законопроект № 12150 за основу. Прошу підтримати.

Дякую.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. А, це було і від комітету.

Шановні народні депутати, прошу записатися на виступи: два – за, два – проти.

Веде засідання Голова Верховної Ради України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гринчук Оксана Анатоліївна, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ГРИНЧУК О.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Вікторії Подгорній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вікторія Подгорна. Можете з місця виступати, можете з трибуни. Будь ласка.

ПОДГОРНА В.В. Шановні колеги! Законопроект № 12150 пов'язаний з імплементацією Україною взятих зобов'язань щодо впровадження положення Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) про роумінг у мережах мобільного зв'язку загального користування в межах Європейського Союзу. Законопроектом, на відміну від чинної редакції Закону України «Про електронні комунікації», пропонується спрощення для європейських постачальників електронних комунікаційних послуг, які не працюють в Україні, а лише звертаються до українських операторів щодо доступу та фізичного з'єднання мереж, а саме: вони повинні проходити процедуру загальної авторизації. Однак законопроектом передбачено, якщо європейська компанія буде надавати послуги в Україні, вона повинна пройти авторизацію, надіславши до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку (НКЕК), повідомлення про початок діяльності у сфері електронних комунікацій, тобто вона буде внесена до спеціального реєстру.

Також законопроектом надається більше повноважень регулятору, комісії, щодо питань забезпечення так званої наскрізної сумісності, інтеоперабельності, що є важливим принципом функціонування єдиного цифрового ринку Європейського Союзу. Для цього в законопроекті передбачено відповідно до директиви про електронні комунікації визначити повноваження НКЕК у частині накладання зобов'язань з метою забезпечення належного доступу

та взаємоз'єднання, а також, що важливо, сумісності послуг. Це дасть змогу гарантувати стабільний зв'язок між користувачами.

Крім того, законопроектом вносяться вимоги відповідно до пункту 2 статті 61 Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) про запровадження Європейського кодексу електронних комунікацій щодо діяльності постачальників електронних комунікаційних мереж або власників абонентських ліній надавати НКЕК доступ до точок розподілу в будинку. Це дасть можливість регулятору визначати кінцеві точки для різних типів мереж, мобільних, оптоволоконних, щоб ефективніше розвивати інфраструктуру в Україні.

Загалом прийняття таких змін дасть змогу Україні долучитися до режиму внутрішнього ринку ЄС у сфері електронних комунікацій, забезпечити сумісність електронних комунікаційних послуг.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Народний депутат Дубіль Валерій Олександрович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ДУБІЛЬ В.О., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Передайте, будь ласка, слово Володимирі Кабаченку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Кабаченко. Будь ласка.

КАБАЧЕНКО В.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Колеги, перше і найголовніше. До повного розв'язання проблем, що зумовили можливість російських хакерів у грудні 2024 року безкарно атакувати і знищувати наші електронні реєстри та інші цифрові ресурси, позиція фракції «Батьківщина» – це відкласти розгляд будь-яких законопроектів, пов'язаних із електронними послугами, до з'ясування причин, які були в основі цієї хакерської атаки. Ми маємо бути послідовними, чітко усвідомлювати причини того, що сталося. Для цього нам потрібно провести ряд зустрічей, запросивши представників Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства юстиції України, національного регулятора, і отримати дуже чіткі відповіді на наші запитання, а також зрозуміти вразливі місця в цій індустрії. У європейському законодавстві дійсно є норма про забезпечення максимальної зв'язаності комунікаційної мережі, коли з будь-якої точки споживач може з'єднатися з будь-якою іншою точкою у своїй країні та в Євросоюзі.

У Європейському Союзі це робиться за допомогою стратегічного обладнання та загальнодержавних національних планів, у яких розписані завдання, терміни і умови. А я вам нагадую, що в законопроекті [№ 12094](#) ми взагалі вилучили згадку про Національний план розвитку електронних комунікаційних мереж широкосмугового доступу.

Нам необхідно бути послідовними. У нас має бути центральна політика щодо врегулювання цих питань. У нас має бути розроблений і затверджений Національний план розвитку електронних комунікаційних мереж. І за умови виконання цих двох факторів ми з вами можемо і повинні повернутися до цього питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершальний виступ Южаніної Ніни Петрівни, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ЮЖАНІНА Н.П., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово колезі Ар'єву Володимирі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Ар'єв. Будь ласка.

АР'ЄВ В.І., член Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Це дійсно європейський проект закону і наша фракція за нього проголосує. Електронні комунікації, які стали нині невід'ємною частиною сучасного життя, не можуть використовуватися в політичних цілях, я дуже застерігаю від цього. Якщо ми сьогодні ухвалюємо законопроект для того, щоб привести українське законодавство у сфері електронних комунікацій у відповідність із європейським, то повинні забути про таку річ, як вибори в мережі, вибори онлайн, тому що в Європі від цього вже відмовилися. Більшість країн, які намагалися провести вибори через Інтернет, відмовилися від цієї практики, а в Німеччині, яка теж намагалася це робити, на конституційному рівні заборонили проводити будь-які вибори через Інтернет, це зважаючи, що довіра до виборчого процесу в Німеччині порівняно з Україною у суспільства значно більша. Давайте просто поставимо крапку. Особливо після хакерського зламу реєстрів і витоку інформації щодо даних громадян України, фізичних і юридичних осіб, які отримали наші вороги, на це треба зважити. Уже підтверджено, що витік відбувся.

Після цього нам точно варто зрозуміти, що використовувати такий інструмент сучасного життя, як електронні мережі, ми маємо дуже обережно і професійно, а також абсолютно забути про політичне використання цих сучасних засобів у нашому житті.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу вас підготуватися до голосування. Переходимо до прийняття рішення. Будь ласка, займіть свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм законодавства Європейського Союзу з питань електронних комунікацій» ([№ 12150](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 246.

Рішення прийнято.

Дякую, шановні колеги.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» щодо удосконалення окремих положень та забезпечення безперебійності надання електронних довірчих послуг» ([№ 12174](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення законопроекту № 12174 до порядку денного сесії. Прошу голосувати.

«За» – 233.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього законопроекту за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 212.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова заступника голови, голову підкомітету Комітету з питань цифрової трансформації Штепу Сергія Сергійовича. Він виступить і від авторів, і від комітету, тому до 4 хвилин, правильно? Будь ласка.

ШТЕПА С.С. Шановні колеги, добрий день! Технічна і технологічна сфери електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг потребують належного законодавчого регулювання, саме тому потрібно постійно працювати в цьому напрямі. Дуже коротко поясню, у чому суть законопроекту, що ним змінюється.

Перше. Дається змога забезпечити безперебійність роботи надавачів довірчих послуг до утворення відповідного органу з оцінки відповідності. Передбачається перехідний період для нових правовідносин із задіянням наявних інституцій у Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Друге. Спрощується дозвільна процедура оцінки відповідності та сертифікації засобів електронної ідентифікації. Знову-таки буде можливість застосовувати відкриті європейські підходи шляхом публікацій переліку зазначених засобів.

Третє. Дається змога встановлювати вільні ціни за приєднання до інтегрованої системи електронної ідентифікації для уникнення порушень принципів свободи договірних відносин та втручання в діяльність суб'єктів господарювання.

Четверте. Поліпшуються умови страхування відповідальності кваліфікованих надавачів перед користувачами. Повноцінно використовуються можливості страхування відповідальності згідно із Законом України «Про страхування».

П'яте. Забезпечується довготривале збереження юридичної сили документів у разі припинення діяльності кваліфікованого надавача електронних послуг. Тобто це дасть можливість перевірити документ, його цілісність, якщо навіть надавач уже припинив свою діяльність.

Крім того, законопроектом пропонується уточнити термінологію Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» та інших законів з метою їх поліпшення і спрощення правил застосування. До того ж ці зміни сприятимуть тому, щоб наше законодавство більшою мірою відповідало європейському.

Дуже прошу підтримати цей законопроект. Комітет з питань цифрової трансформації рекомендує за наслідками розгляду в першому читанні ухвалити законопроект за основу.

Дякую.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, запишіться, будь ласка, на виступи: два – за, два – проти.

Веде засідання Голова Верховної Ради України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Валерій Дубіль, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ДУБІЛЬ В.О. Передайте слово Володимирі Кабаченку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Кабаченко. Будь ласка.

КАБАЧЕНКО В.В. Фракція «Батьківщина». Колеги, щодо законопроекту № 12174 ми так само зважаємо на дуже просту, але дієву управлінську логіку. Доки ми не з'ясуємо причини того, що сталося в грудні 2024 року, це стосується хакерської атаки росії на Україну, не можемо дозволити собі і надалі розвивати цифровий сектор України. Цифровізація має спрощувати життя українських

громадян, а не створювати можливості та надавати переваги шахраям, крадіям і ворогам нашої держави.

Колеги, подумайте, будь ласка, дуже логічно, що простіше для хакерської атаки, щоб ключі зберігалися в одному місці чи були розгалужені по різних місцях, і точки їх зберігання не були відомі. Звісно, що в умовах війни нам треба не централізувати ключі ідентифікації в одному місці, не створювати один загальний великий реєстр, до якого можуть достукатися російські хакери, а розгалужувати це, потрібно збільшувати кількість місць зберігання таких ключів і надавати будь-яким органам можливість впроваджувати власні системи ідентифікації.

Абсолютно незрозуміла норма, чому Україна дає змогу керувати своєю системою інформаційної безпеки іншим країнам, чому взагалі ця послуга має бути аутсорсинговою, щоб за безпеку нашої країни відповідали інші країни, які не мають до нас жодного стосунку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Федієнку Олександрові Павловичу, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ФЕДІЄНКО О.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Штепі.

ШТЕПА С.С. Шановні колеги, ще раз добрий день! Доповнюючи те, про що я вже сказав з трибуни, хочу звернути вашу увагу, що завдяки прийняттю цього законопроекту буде забезпечено уточнення і максимальне наближення положень нашого законодавства у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг до європейських вимог, зокрема Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014.

Крім того, хочу зазначити, зрозуміло, що війна ускладнює будь-які процеси, зокрема ті, які стосуються створення органу з оцінки відповідності засобів кваліфікованого електронного підпису. Для того щоб усунути ризики зупинки всієї галузі і, скажімо так, побороти проблему відсутності такого органу на цей момент, ми і будемо ухвалювати цей законопроект.

Стосовно того, про що сказав попередній промовець. Дійсно, в цьому законопроекті є певні положення, які можна доопрацювати, саме тому комітет і рекомендував прийняти його поки що лише в першому читанні за основу. Впевнений, що всі положення, які викликають певні суперечності, нам із вами разом, усім фракціям і групам, можна доопрацювати до другого читання.

Дякую ще раз і прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Герасимов Артур Володимирович, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ГЕРАСИМОВ А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Володимир Ар'єву. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Ар'єв. Будь ласка.

АР'ЄВ В.І. Абсолютно нормальний законопроект, за який можна голосувати. Тільки у мене запитання: а чим ми тут займаємося, чи є він нагальним? Майже цитуючи Президента Зеленського, можу запитати: чому ми дійсно розглядаємо якусь «х», а не серйозні законопроекти, що нині потрібні державі? Чому ми не розглядаємо питання повернення військового ПДФО військовим частинам? Військовики потребують, щоб гроші спрямовувалися негайно безпосередньо до них, а не через кілька прокладок і корупційних схем, які існують на сьогодні.

У мене ще запитання: чому ми досі не можемо включити до порядку денного та розглянути проекти закону і постанови про припинення транзиту російської нафти через територію України? Якщо транзит газу припинили, правильно зробили, тому що закінчився контракт, який підписали, до речі, за Зеленського, компанії «Нафтогаз України» і «Газпром» п'ять років тому, то чому ми зараз продовжуємо допомагати росії заробляти гроші на нафті? Та ще й зважаючи, що інші країни, які є реципієнтами цього питання, постачають потім в Україну нафтопродукти через схеми, що пов'язані з найвищими посадовими особами в Україні. То в мене тоді запитання: якого органа, якщо знову-таки висловлюватися в стилі Президента України, ми досі це дозволяємо?

Чому ми до цього часу не можемо внести на розгляд залу законопроект, щоб вигнати звідси тих опежежешників, які їздили під час війни до російської федерації та зустрічалися з путіним? То ми Верховна Рада України чи Верховна Рада України тільки потрошку?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершальний виступ Цабаля Володимира Володимировича, фракція «Голос», і після цього голосуємо. Будь ласка.

ЦАБАЛЬ В.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Шановні колеги, думаю, що цей законопроект можна підтримати. Нагадаю, що фактично це повторення законопроекту [№ 11232](#), який був провалений влітку. Усі норми, які викликали сумніви, були усунуті. Вважаю, що в цій редакції у першому читанні законопроект можна підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги.

Ми завершили обговорення цього законопроекту і переходимо до прийняття рішення. Будь ласка, займіть свої місця, колеги. Підготувалися?

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» щодо удосконалення окремих положень та забезпечення безперебійності надання електронних довірчих послуг» ([№ 12174](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 239.

Рішення прийнято.

Дякую, колеги.

Дмитрієва – з процедури. Будь ласка.

ДМИТРИЄВА О.О., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Шановний Руслане Олексійовичу! Шановні колеги! Дуже прошу змінити черговість розгляду питань порядку денного і розглянути зараз законопроект [№ 9558](#). Стосовно цього проекту не потрібно голосувати поправки, обговорювати, ми можемо швидко його розглянути, поки у нас є потенціал, немає тривоги.

Дуже прошу підтримати цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вельмишановні колеги, ви зрозуміли пропозицію. Народна депутатка Дмитрієва вносить пропозицію змінити черговість розгляду питань порядку денного і перейти зараз до розгляду проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення організації надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації» ([№ 9558](#)). Справді, як можуть підтвердити представники фракцій і груп, не буде жодних поправок, на голосуванні яких наполягають народні депутати. Одразу можемо голосувати, так, колеги?

Ставлю на голосування пропозицію про зміну черговості розгляду питань порядку денного і перехід зараз до розгляду законопроекту [№ 9558](#). Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 248.

Рішення прийнято.

Дякую.

Одразу голосуємо законопроект.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення організації надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації» (№ 9558) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 254.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Вітаю авторів!

Наступний проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо запровадження спеціалізації суддів з розгляду військових кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» ([№ 10301](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення законопроекту № 10301 до порядку денного сесії. Потрібно 226 голосів. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 254.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова заступника голови Комітету з питань правової політики Павліша Павла Васильовича. Будь ласка, Павле Васильовичу.

ПАВЛІШ П.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (одномандатний виборчий округ № 182, Херсонська область, політична партія «Слуга народу»). Добрий день, шановні колеги! Уже третій рік іде війна, зареєстровано більше 90 тисяч кримінальних проваджень щодо військових злочинів, які розглядаються. Дійсно, як і в багатьох країнах Європейського Союзу, НАТО, у нас мали би бути військові суди. На жаль, питання створення саме військових судів є досить плинним і тривалим у часі. Можна говорити, що в майбутньому, так, військові суди мають бути створені, але на це потрібно два-три роки. Сьогодні судам необхідно ці справи заново розглядати, а це надважкі справи, нові види злочинів, що раніше в судах не розглядалися. Чисельність суддів, які зараз є в Україні, недостатня і не дає змоги вчасно ці справи розслідувати. Але запит на справедливість у суспільства є, і ми маємо його забезпечити.

Найкоротше за терміном і найправильніше, що ми можемо зробити в цей момент, – це запровадити військову спеціалізацію в судах. Це не стовідсотковий вихід із ситуації, але це можливість для того, щоб суди, судді, які зараз розглядають ці справи, могли швидко пройти навчання і правильно приймати рішення.

Комітет вирішив підтримати цей законопроект, рекомендувати Верховній Раді України включити його до порядку денного та прийняти в першому читанні за основу.

Шановні колеги, прошу підтримати законопроект, це дуже необхідно зараз.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, для обговорення цього проекту закону прошу записатися на виступи: два – за, два – проти.

Володимир Ар'єв, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

АР'ЄВ В.І. Хороша ініціатива, яку фракція «Європейська солідарність» підтримає. Але сьогодні надзвичайно важливо все-таки, щоб уряд виконав свою обіцянку, яку дав ще у вересні минулого року, а він обіцяв до 18 грудня внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про граничні терміни служби. У результаті – всіх обдурив. Люди зараз стоять під стінами Верховної Ради і вимагають вирішення питання щодо граничних термінів служби.

Крім того, невирішення цього питання спричиняє, дійсно, навіть активне і публічне самовільне залишення частин серед військовиків. Нині показово судять, до речі, показові суди це ознака тоталітарних і авторитарних країн, журналіста Сергія Гнезділова, який написав, що виступає за те, щоб був прийнятий закон про граничні терміни служби і на знак протесту іде на СЗЧ. Він пошкодував про це і готовий повернутися до військової частини, але сьогодні на 100 відсотків заброньований прокурор, який не воював, у якого син на 100 відсотків заброньований і теж не захищає Україну, вимагає від судді на 12 років показово посадити Сергія Гнезділова у в'язницю, попри те, що Гнезділов хоче повернутися на фронт.

Вибачте, будь ласка, то ми хочемо створити тоталітарну систему чи воюємо за те, щоб не стати «руським миром» і бути демократичною державою? Якщо ми хочемо стати демократичною державою, то маємо робити так, як роблять в усіх цивілізованих країнах. Люди повинні знати, який термін перебування на військовій службі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Володимирович Власенко. Правильно? Будь ласка, Сергію Володимировичу, замість Абдулліна.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане Голово. Розумію, стосовно кожного законопроекту можна виступати, порушуючи питання строків служби. Це дійсно надважливе питання. Але зараз ми розглядаємо теж вкрай важливе питання.

Ми як фракція «Батьківщина» очікуємо від чинної влади уже третій рік війни не законів про незрозумілий Вищий адміністративний суд, який

у жодному разі не вищий, не зовсім адміністративний і не зовсім суд, а очікуємо комплексної реформи судової системи.

Одним із елементів такої комплексної реформи у складній військовій ситуації, яка є сьогодні, повинно бути відновлення військової юстиції, про що говорив мій колега з комітету, який представляв законопроект. Єдине, він зазначив, що це тривалий процес, але хочу нагадати, що відкрита фаза збройної агресії продовжується вже майже три роки, а сама війна понад 10 років. І не відновити військову юстицію за цей період, напевно одна із найбільших помилок, якої припустилася чинна влада. Хочу нагадати, що ми як держава відмовилися від військової юстиції за наполяганням Європейського Союзу та інших міжнародних партнерів, але це було в мирний час.

Переконаний, що сьогодні, маючи специфіку проваджень щодо воєнних і військових злочинів, специфіку розгляду цих справ у суді, нам вкрай необхідно максимально швидко, у стислий час відновити військові трибунали, військову поліцію, реальну військову прокуратуру, які б займалися вивченням справ, пов'язаних із правопорушеннями в цій сфері. Це було б значно ефективніше та якісніше, ніж той знову черговий латальний механізм, який нам пропонують замість розв'язання глибинної проблеми. Нам пропонують чергове тимчасове рішення, що точно не приведе до поліпшення ситуації.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І завершальний виступ – Чорний Дмитро Сергійович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

Маслов. Прошу.

МАСЛОВ Д.В. Як правильно сказав мій колега Павло Павліш, питання військової юстиції надзвичайно серйозне і може вирішуватися лише в комплексі з виділенням відповідних дуже вагомих матеріально-технічних ресурсів на побудову такої системи. Це вся військова юстиція, військова прокуратура, військова поліція, військова служба правопорядку, і, звичайно, військові суди. Насправді в країнах є багато моделей функціонування військової юстиції. Дійсно, це дуже тривалий і дорогий процес.

Я просто поясню, які позитивні наслідки матиме прийняття цього законопроекту.

Перше. Серед 4,5 тисячі суддів в Україні військові та воєнні, на жаль, злочини розглядають далеко не всі. Це надзвичайно складна категорія справ, що пов'язано із застосуванням норм міжнародного гуманітарного права. Багато наших партнерів (і ми всередині, зокрема Національна школа суддів України) проводять спеціальні навчання для таких суддів. Для того щоб не розпилювати весь цей ресурс на велику кількість суддів в Україні, а чітко визначити, хто в судах займається розглядом справ про воєнні та військові злочини, потрібен такий закон.

І друге. Коли буде формуватися військова юстиція (це на мій погляд), суддям, які вже пройдуть належне навчання і матимуть відповідний досвід, можуть надавати перевагу і у них буде скорочений шлях для того, щоб стати суддями військових судів.

Фракція «Слуга народу» буде підтримувати цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ми завершили обговорення цього дуже важливого законопроекту. Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо запровадження спеціалізації суддів з розгляду військових кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» ([№ 10301](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 260.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, наступний законопроект [№ 12073](#) (*Шум у залі*). Хто з процедури?.. Сушко Павло, так?

Павло Сушко. Тільки з процедури, Павле. Будь ласка.

СУШКО П.М., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)*. Шановні колеги, хочу звернутися до вас із таким проханням: поставити на голосування пропозицію про виклик міністра соціальної політики для того, щоб заслухати у Верховній Раді.

Вчора я тут виступав щодо провальної політики стосовно дітей цього міністерства, цієї міністерки. Умовою її призначення було збільшення кількості прийомних сімей, ми бачимо зменшення. Повністю провалена політика щодо усиновлення, дітей в інтернатах стає дедалі більше. Провалена політика стосовно внутрішньо переміщених осіб. Провалена політика щодо реабілітації. Сотні мільйонів гривень на придбання дитячих будинків сімейного типу не освоєні.

Шановні колеги, прошу вас викликати і заслухати цю міністерку, щодо її відповідності займаній посаді.

Дякую. Прошу проголосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Вельмишановний Павле Миколайовичу, я поставлю цю пропозицію на голосування, але, можливо, звернуся до вас з іншою пропозицією. На найближчу «годину запитань до Уряду» у нас запрошений Прем'єр-міністр України, давайте ми на наступну її запросимо і в межах парламентської процедури... Ви її викличете, але вона не повинна звітувати, у нас немає процедури звіту. Вона просто побуде і піде. Добре, я поставлю цю пропозицію, бо не можу не поставити.

Ставлю на голосування пропозицію Сушка Павла Миколайовича. Прошу голосувати.

«За» – 239.

Рішення прийнято.

Дякую, Павле Миколайовичу.

Рухаємося далі.

Наступний законопроект № 12073 (*Шум у залі*)... З процедури?

Григорій Миколайович – теж із процедури. Будь ласка.

МАМКА Г.М. А то я руку піднімаю, а ви просто не бачите, Руслане...

ГОЛОВУЮЧИЙ. У мене поганий зір, я буду вже окуляри надівати.
Будь ласка, Григорію Миколайовичу.

МАМКА Г.М. Це до комітету Радущького Михайла Борисовича.

Шановні колеги, дивіться, на часі, може, введення нової процедури. Не так, щоб нам з трибуни міністри доповідали щодо того чи іншого питання, а відпрацювати механізм: давати доручення комітету заслухати і прийняти відповідне рішення, щоб спрямувати це на розгляд залу, тоді буде ефективно. У залі ми уже відповідні рішення приймали б.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Григорію Миколайовичу.

Шановні колеги, переходимо до розгляду наступного проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ефективного забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги» ([№ 12073](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії. Прошу голосувати.

«За» – 274.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього законопроекту за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 228.

Рішення прийнято.

Запрошую до доповіді голову підкомітету Комітету з питань правової політики Ватраса Володимира Антоновича.

Володимире Антоновичу, ви і від авторів, і від комітету виступатимете, тому до 4 хвилин, правильно? Будь ласка.

ВАТРАС В.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановний Голово! Шановні колеги! Дозвольте представити на ваш розгляд проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ефективного забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги» (№ 12073 від 27 вересня 2024 року).

Чому виникла ідея розробки цього законопроекту? Хочу поінформувати вас, що це наш спільний проект з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини Дмитром Лубінцем, представники якого за результатами моніторингу окремих виправних колоній та установ України встановили грубе порушення прав ув'язнених на надання безоплатної правничої допомоги у процесі притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Яка ситуація на сьогодні? Строк притягнення до дисциплінарної відповідальності встановлено 10 днів з моменту виявлення правопорушення, і строк повідомлення центру з надання безоплатної правничої допомоги про забезпечення такої особи адвокатом також 10 днів. З'ясувалося, що адміністрація установи виконання покарань у процесі притягнення до відповідальності неналежно ставиться до забезпечення права на захист, допоки безоплатний адвокат прибуває до установи виконання покарань, особа вже може перебувати безпосередньо в карцері.

Законопроектом пропонується внести зміни до Кримінально-виконавчого кодексу України та Закону України «Про безоплатну правничу допомогу», якими встановити мінімальний строк для повідомлення центру з надання безоплатної правничої допомоги, родичів та адвокатів особи, яка відбуває покарання, саме 24 години, та зобов'язати центр з надання безоплатної правничої допомоги забезпечити особу безоплатним захисником негайно.

Ми розробили цей законопроект з метою ефективного забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги при застосуванні адміністрацією установи виконання покарань заходів стягнення.

Хочу вас поінформувати, що Комітет з питань правової політики за дорученням Голови Верховної Ради України від 27 вересня 2024 року розглянув проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ефективного забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги».

Проаналізувавши висновки Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства фінансів України, комітет прийняв рішення, що цей законопроект необхідно підтримати в першому читанні за

основу. Власне, зважаючи на певні зауваження Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, ми хотіли б узяти тайм-аут, щоб між першим і другим читаннями отримати від наших колег рекомендації та поправки для того, щоб удосконалити його і вже безпосередньо ухвалити ефективний законодавчий акт.

З огляду на зазначене, враховуючи приписи статей 93, 111, 114, 116 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив: рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного дванадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ефективного забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги» (№ 12073 від 27 вересня 2024 року), поданий народними депутатами, та за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу; звернутися до Голови Верховної Ради України з пропозицією відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України оголосити на пленарному засіданні під час розгляду цього законопроекту про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей, тобто застосувати статтю 116 Регламенту.

Дякую за увагу. Прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, для обговорення цього законопроекту запрошую представників фракцій і груп записатися на виступи: два – за, два – проти. Записуємося.

Ар'єв Володимир, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

АР'ЄВ В.І. Прошу передати слово Олексію Гончаренку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексію Олексійовичу, будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Дякую, Руслане Олексійовичу. Шановні колеги, ми з вами розглядаємо проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ефективного забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги». Я вам хочу розказати про те, права яких ув'язнених в Україні реально захищені. Тільки ув'язнених представників партії «Слуга народу». Ви бачили МФО «СІЗО», яке створилося у Верховній Раді, права його членів повністю захищені. Вони або спочатку потрапляють до СІЗО десь на добу, далі раз – і вони вже знову у Верховній Раді, або до них застосовують домашній арешт, а потім вони раз – і у Верховній Раді.

До речі, сьогодні знову зник Микола Тищенко. Я хвилююся, бо він вчора з'явився, а сьогодні його знову немає, може він вчора щось не те наговорив? У нього серйозні плани, він розробляє законопроект про «таємного Санту»,

взагалі багато різного. Сьогодні він знову зник, напевно, весь занурився в законодавчий процес.

Друзі, скільки ще буде тривати це знущення? Коли для вигляду когось тут беруть, займаються прокурорами-інвалідами, а потім говорять, що все гаразд. Коли беруть чергового народного депутата на хабарі, а далі він раз – і за кордоном. Де народний депутат Куницький? Я запитую: де Куницький?! Ми маємо відповідь, що він зарплату не отримує. Це чудово! А де він? Як він виїхав за кордон? Що він там робить, друзі? І все це відбувається.

Ми знаємо для кого цей законопроект. Він про допомогу ув'язненим: Дмитруку, Куницькому, Тищенку, Задорожньому і всім іншим. А безоплатну правничу допомогу, може, і не дуже безоплатну, але правничу, їм надає Татаров (ми теж знаємо хто). То додайте сюди прізвища, щоб усе було по-чесному: такі-то ув'язнені, яким допомагають Зеленський і Татаров, у проміжках часу між тим, як вбиває чеченців.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
КОНДРАТЮК О.К.

ГОЛОВУЮЧА. Бакумов Олександр, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

БАКУМОВ О.С. Шановна пані головуюча, прошу передати слово народному депутату України Володимиру Ватрасу.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, передайте слово.

ВАТРАС В.А. Фракція «Слуга народу». Від імені фракції «Слуга народу» я хочу попросити шановних колег підтримати цей законопроект, прийнявши який буде забезпечено право засуджених та ув'язнених осіб на надання їм безоплатної правничої допомоги.

Законопроектом передбачаються зміни до статті 134 Кримінально-виконавчого кодексу України та статті 19 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу». Його метою є ефективне забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги при застосуванні адміністрацією установи виконання покарань заходів стягнення.

Розробники цього законопроекту врахували усі зауваження, які були висловлені стейкхолдерами щодо цього. Водночас хотів би звернути увагу, що ми не повністю погоджуємося із зауваженням Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України в тій частині, що законопроектом у якийсь спосіб виокремлюється одна категорія засуджених і ув'язнених з-поміж інших осіб, надаючи їм переваги чи привілеї. Річ у тому, що особа, яка перебуває у місці несвободи, позбавлена можливості заробляти належним чином кошти і взяти собі платного адвоката, натомість вона має право на безоплатну

правничу допомогу і має право на захисника у тому разі, коли її притягують до дисциплінарної відповідальності, причому негайно.

Уявімо ситуацію, що адміністрація установи має бажання незаконно притягнути особу до дисциплінарної відповідальності і помістити її у дисциплінарний ізолятор. У неї є 10 днів, щоб це вчинити. Натомість адміністрація установи повідомляє центр з надання безоплатної правничої допомоги, який має 10 днів для того, щоб забезпечити особу захисником, тобто допоки прийде захисник, особа вже в дисциплінарному ізоляторі буде відбувати покарання.

Прохання підтримати законопроект і довести...

ГОЛОВУЮЧА. Сергій Власенко, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, Олено Костянтинівно. Ми розглядаємо зараз, з одного боку, технічний, а з другого боку, дуже важливий законопроект. Розумію, що професійна дискусія у вузькій царині є складною і вона більшість людей не цікавить, але дійсно питання, яке вирішується цим законопроектом, це і є наші справжні (не за гроші) міжнародні зобов'язання. Права ув'язнених, недотримання їх прав, недотримання умов тримання в місцях позбавлення волі – це ті міжнародні реальні зобов'язання, які ми взяли на себе, зокрема, вступаючи до Ради Європи, будучи кандидатом на членство в Європейському Союзі. З прийняттям цього законопроекту закривається прогалина, яка дійсно існувала в законодавстві щодо безоплатної правової допомоги особам, які перебувають у місцях ув'язнення. Я усвідомлюю, що це не першочергове питання в період війни, але все-одно воно є вкрай важливим. Нам необхідно вирішити його в законодавчій площині.

Хочу нагадати, що близько року тому Україну сколихнув скандал щодо масового порушення прав ув'язнених у пенітенціарній системі, зокрема була інформація про катування, незаконні утримання, а ті люди, що піддавалися катуванням, не завжди, я у цьому погоджуюся з колегами, які виступали, використовували платну правову допомогу. І тому в певних випадках, зокрема в тій частині, коли застосовуються дисциплінарні стягнення, треба дати таку можливість. Це не означає, що всі ув'язнені будуть користуватися цією перевагою, але таку можливість їм треба дати.

Думаю, що законопроект треба підтримати. Я не бачу проблем щодо проходження цього законопроекту в нашому комітеті. Сподіваюся, найближчим часом його буде внесено для ухвалення Верховною Радою за наслідками розгляду в другому читанні та в цілому.

Фракція «Батьківщина» підтримує цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Олег Воронько, група «Відновлення України». Будь ласка.

ВОРОНЬКО О.Є., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 103, Кіровоградська область, політична партія «Слуга народу»). Добрий день, шановні! Прошу передати слово колезі Бурмічу Анатолію Петровичу.

ГОЛОВУЮЧА. Колега Бурміч. Будь ласка.

БУРМІЧ А.П. Шановна президіє! Шановні колеги! Ми вважаємо, що цей законопроект дуже важливий для прав людини, особливо для прав ув'язнених. Ним передбачається, що не пізніше 24 годин при накладенні на ув'язненого якогось дисциплінарного стягнення або покарання йому буде надана безоплатна юридична допомога, повідомлені родичі. Це дуже важливо, тому що не всі можуть користуватися платною юридичною допомогою. Це полегшить і закон, і перебування засуджених у місцях ув'язнення, і допоможе їм боротися з «беспределом», який може там бути.

Група «Відновлення України» підтримує цей законопроект і закликає всіх теж його підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Чи є ще хтось, хто хоче виступити, бажає взяти участь в обговоренні? Немає. Дякую.

Руслане Олексійовичу, прошу.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, будь ласка, займіть свої місця. Переходимо до прийняття рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ефективного забезпечення права ув'язнених та засуджених на надання безоплатної правничої допомоги» ([№ 12073](#)) за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 264.

Рішення прийнято.

Дякую, шановні колеги.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустриальних парків» ([№ 12117](#)).

Друзі, треба включити цей законопроект до порядку денного. Будь ласка, залишайтеся на місцях, потрібно 226 голосів.

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії. Прошу голосувати.

«За» – 225.

Рішення не прийнято (*Шум у залі*).

От ми і знайшли винного в тому, що законопроект не включено до порядку денного.

Шановні колеги, рішення не прийнято.

Ідемо далі.

Шановні колеги, ми вже проголосували законопроект [№ 9558](#), я вам просто нагадую, і зараз розглядаємо проект Постанови «Про визнання геноциду черкеського народу, вчиненого Російською імперією» ([№ 11347](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього законопроекту за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 203.

Рішення прийнято.

Запрошую до доповіді народну депутатку України Мезенцеву-Федоренко Марію Сергіївну. Це вперше ми оголошуємо вас з подвійним прізвищем, пані Маріє. Мезенцева-Федоренко, хто не знає, оце Марія Сергіївна. Привітаємо. Будь ласка.

МЕЗЕНЦЕВА-ФЕДОРЕНКО М.С., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (одномандатний виборчий округ № 168, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Дякую, шановний спікере. Дуже рада, що у вас гарний настрій, дай Боже, щоб він був у нас усіх гарний після голосування цього проекту постанови.

Шановні колеги, сьогодні буде відновлено історичну справедливість. Впевнена, ви знаєте про те, що Російська імперія в різних формах намагається зберегти своє існування, але злочини геноциду, етнічних чисток, переміщення корінних народів з вільних земель, які вони населяли, відбуваються і дотепер. Одним із прикладів найбільш нелюдських злочинів є політика етнічної чистки саме на черкеських територіях. Черкеси – це корінний народ, який дуже постраждав під час російсько-кавказької війни 1763-1864 років. Тоді цей народ втратив майже 90 відсотків населення. Сьогодні мова, якою говорить корінний народ – черкеси, перебуває під загрозою повного зникнення.

Україна сама пережила безліч страждань: і під час існування Російської імперії, і під час існування СРСР, тому ми проявляємо солідарність з усіма поневоленими народами, що зазнали значних втрат і страждань внаслідок перебування у «тюрмі народів». Ми розуміємо, що нині колоніальна політика повинна припинитися, але тільки звільнення народів може це здійснити.

Я хочу подякувати за співпрацю всім експертам, усім колегам з тимчасової спеціальної комісії. Ці прагнення Верховна Рада намагається втілити з 2014 року. Масове знищення черкесів повинно бути припинено.

Колеги, прошу проголосувати за цей проект постанови, а також закликати всі парламенти світу і міжпарламентські організації зробити так само.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова голову Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича. Будь ласка, Андрію Вікторовичу.

ЗАДОРОЖНИЙ А.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Проект постанови № 11347 комітет розглянув на своєму засіданні ще влітку, 10 липня 2024 року. Вважаємо, що проект постанови в цілому заслуговує на підтримку, однак потребує деяких уточнень, які комітет виклав у своїх пропозиціях, що висловлені у висновку до проекту постанови.

За підсумками обговорення комітет ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України проект постанови Верховної Ради України № 11347 від 17 червня 2024 року за наслідками розгляду прийняти в цілому з пропозицією викласти його текст у редакції, запропонованій комітетом.

Дякую. Прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, для обговорення цього проекту постанови прошу представників фракцій і груп записатися на виступи: два – за, два – проти.

Слово надається народній депутатці Ташевій Тамілі Равілівні, фракція політичної партії «Голос». Будь ласка.

ТАШЕВА Т.Р., член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Доброго здоров'я всім! Прошу Юрчишину передати слово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрчишин Ярослав Романович. Будь ласка.

ЮРЧИШИН Я.Р., голова Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Насамперед, це дуже символічно, що слово мені передала пані Таміла, представниця нашого кримськотатарського народу, який зазнав геноциду з боку того самого міжнародного злочинця, тобто країни – росія. Незалежно від імені – Російська імперія, Московське князівство, Радянський Союз – росія здійснювала і здійснює геноцид усіх народів, які мають нещастя бути її сусідами. Зараз ми бачимо, скільки народів вимушено страждають, перебуваючи в лабетах цього міжнародного псевдоутворення.

Дуже важливо, що ми з вами встановлюємо історичну справедливість і визнаємо дії, які вчинялися росією стосовно героїчного черкеського народу, геноцидом. Насправді ми не перші, це також зробив демократичний парламент Грузії. Зараз у Грузії, ми це розуміємо, таку ініціативу, на жаль, не підтримали б, але були часи, коли це робилося.

Ми дуже очікуємо, що й інші парламенти, міжнародні парламентські асамблеї приєднаються до нашого руху. Ми усвідомлюємо, що це чергове встановлення справедливості, але маємо діяти за принципом: непокаране зло повертається.

Міжнародна спільнота (глобальне співтовариство) повинна визнати всі геноциди, вчинені росією. Ми зробимо все, щоб цей рух продовжувався, а «тюрма народів» була остаточно зруйнована. Зробимо росію малою знову.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається народному депутату Заремському Максиму Валентиновичу, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

Передаєте слово Веніславському, правильно?

ЗАРЕМСЬКИЙ М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 202, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»). Прошу Веніславському передати слово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Будь ласка.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Шановні колеги! Проект постанови, який на розгляд пропонують наші колеги, безперечно, є вкрай важливим, варто продемонструвати консолідацію українського парламенту на підтримку таких ініціатив.

Московія на всіх етапах свого історичного існування боролася з будь-яким «инакомыслием» і намагалася знищувати народи, нації та національні меншини. Те, що росія робить зараз в Україні, є продовженням багатовікової традиції її варварської зовнішньої політики. Якщо подивитися на гасла, з якими росія

розпочинала війну у 2014 році, і особливо широкомасштабне вторгнення у 2022 році, то вона демонструє саме це своє антилюдське обличчя на всіх напрямках. Геноцид – це складова російської імперської політики, московської імперської політики.

Привернення уваги світової спільноти, вираження позиції українського парламенту як представника українського народу, що ми звинувачуємо російську федерацію у тому, що вона робить це системно, і маємо докази, що вона це робить системно, – буде ще одним кроком до консолідації світової спільноти у протидії варварській, антинаціональній, антилюдській позиції російської федерації.

Черкеський народ, який намагалася знищити росія кілька століть тому, чеченський народ, який росія намагалася знищити вже у XX і XXI століттях, український народ, який вона намагається знищити зараз, – це все один і той самий прояв варварської політики.

Безперечно, підтримуємо цей проект постанови та відновлення справедливості стосовно черкеського народу!

Слава Україні! (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Кириленко Іван Григорович передає, я так розумію, слово Івану Івановичу Крульку. Будь ласка.

КРУЛЬКО І.І., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Фракція «Батьківщина». Парламент України, безумовно, має консолідуватися зараз і прийняти рішення про визнання геноциду черкеського народу, вчиненого Російською імперією. Ми маємо солідаризуватися з тими народами, території яких у свій час окупувала росія (або Московське царство), що знищувала їх ідентичність, забороняла їх мову, вбивала пам'ять народу про те, звідки він походить і ким є.

Кому, як не нам, українцям, пам'ятаючи уроки історії, знати, що таке окупант, який походить із москви, що означають ці варвари, для яких немає нічого святого і нічого цінного, які заради того, щоб реалізувати свої імперські амбіції, готові знищувати мільйони представників інших народів. Давайте пам'ятати, що жодна інша мова у світі не зазнавала таких утисків, як українська. Стільки рішень було про її заборону та знищення. Чого вартий Голодомор – геноцид українського народу, що організовувався і здійснювався з того самого московського центру, кремлівського центру.

Безумовно, коли ми приймаємо такі рішення, то вчергове нагадуємо про всі злочини, які вчиняла Російська імперія, які вчиняв Радянський Союз, які вчиняє нинішня росія, що за своєю суттю ніяк не змінила підходи до бачення

геополітичного розвитку своєї держави, а це знищення всього живого навколо, повне панування і тільки її позиція, яка має бути єдино правильною, на її думку.

Та боротьба, яку сьогодні веде Україна, обороняючи себе від росії, – це боротьба за те, щоб кожен народ мав право на самовизначення, міг бути незалежним і визначати свою долю самостійно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершальний виступ Ірини Володимирівни Геращенко, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

Після цього голосуємо... *(Шум у залі)*. А, ще буде Лариса Білозір.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Прошу передати слово Олексію Гончаренку як співавтору цього проекту постанови і автору першого проекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Олексійович Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Колеги, це дуже важливе рішення. Понад два роки тому я подав до Верховної Ради проект Постанови «Про визнання геноциду черкеського (адигейського) народу під час російсько-кавказької війни». Нарешті Верховна Рада дозріла до того, що це треба голосувати. Зараз ми розглядаємо проект постанови, щодо якого об'єдналися представники всіх фракцій і груп. Це правильно, так і повинно бути.

Ми маємо визнати, що геноцид, який сьогодні чинить росія стосовно українців, який коїла 100 років тому, вона вчиняла і перед тим. Фактично перший геноцид у людській історії, принаймні в Європі, – це геноцид черкесів, який влаштувала Російська імперія в XIX столітті. Далі були геноциди чеченців, інгушів, карачаївців, інших народів. Тож час визнати це, час допомогти цим народам звільнитися.

Я хочу звернутися до чеченців, даргинців, аварців, карачаївців, балкарців, інгушів, черкесів: вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю землю окропіте! Ви маєте право на волю, ви маєте право на свободу, ви маєте право на свою державність. Україна сьогодні воює не тільки за себе, але і за всі ті народи, які століттями ця зомбі-імперія знищувала. Російська імперія буде знищена. Черкеси, чеченці, інгуші будуть вільними, і далі в сім'ї великій, вольній, новій ми побудуємо гарне життя на руїнах москви. Вітаю вас, черкеси, ми з вами!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лариса Білозір. Будь ласка.

Шановні колеги, після цього виступу голосуємо.

БІЛОЗІР Л.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 15, Вінницька область, самовисуванець). Депутатська група «Довіра». Дотепер Грузія залишається єдиною країною, яка офіційно визнала геноцид черкеського народу, ми теж сьогодні маємо це зробити. Насправді кавказьку сторічну війну не можна

вважати звичайними військовими діями, оскільки Російська імперія ставила за мету не лише захопити територію, а й фізично знищити або виселити корінне населення. Нині ми розуміємо, що фізично знищено або виселено з історичної батьківщини понад 90 відсотків черкесів. На початку XIX століття їх було щонайменше 2 мільйони, а після геноциду залишилося 2 відсотки від цієї кількості.

Доречно було б згадати поему «Кавказ» Шевченка, у якій автор прославляє вільних жителів цього регіону, і сказати: «Борітеся – поборете! Вам бог помагає! За вас правда, за вас слава...».

ГОЛОВУЮЧИЙ. «...І воля святая!» Просто у вас вимкнувся мікрофон, я продовжив. Дякую.

Шановні колеги, переходимо до голосування за цей дуже важливий проект постанови. Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про визнання геноциду черкеського народу, вчиненого Російською імперією» ([№ 11347](#)) у цілому з урахуванням пропозицій комітету. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 232.

Рішення прийнято.

Дякую, шановні колеги.

Олександр Сергійовичу... А, Олено Костянтинівно, перепрошую, слово вам.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
КОНДРАТЮК О.К.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановні колеги, після такого важливого голосування нам зараз треба перейти до оголошення запитів народних депутатів. У нас не так їх багато. Надійшло до Президента України 6 запитів, до органів Верховної Ради України – 3, до Кабінету Міністрів України – 12 і до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування – 6.

Розпочинаємо із депутатських запитів до Президента України.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, перепрошую, ви зараз слухаєте запити народних депутатів до Президента України, їх потрібно буде підтверджувати голосуванням, тому, будь ласка, залишайтеся на своїх місцях.

Олено Костянтинівно, прошу.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
КОНДРАТЮК О.К.

ГОЛОВУЮЧА. Пані Маріє, я теж прошу... Я розумію, що важливо обговорити, але давайте ми проголосуємо, а далі почнете обговорювати.

Отже, групи народних депутатів (Георгій Мазурашу, Жан Беленюк та інші, усього 10 народних депутатів) – до Президента України щодо присвоєння звання Герой України (помертньо) Андрію Бурчаку, майстру спорту України, у минулому члену збірної України зі стрільби з лука, старшому стрільцю військової частини А7187, який загинув, рятуючи побратимів.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 233.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 238.

Рішення прийнято.

Дмитра Разумкова – до Президента України щодо інформації про надання Словаччині 500 мільйонів євро компенсації.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України.

«За» – 134.

Рішення не прийнято.

Групи народних депутатів (Ірина Фріз, Володимир Ар'єв та інші, усього дев'ять народних депутатів) – до Президента України щодо надання інформації про те, ким та на підставі яких документів і даних було ухвалено рішення про формування 155-ї окремої механізованої бригади імені Анни Київської.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 82.

Рішення не прийнято (*Шум у залі*).

По фракціях і групах, будь ласка, покажіть.

Анастасії Ляшенко – до Президента України щодо розгляду електронної петиції про присвоєння звання Герой України (помертньо) Горі Андрію Івановичу.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 225.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 228.

Рішення прийнято.

Миколи Кириченка – до Президента України щодо присвоєння звання Герой України військовослужбовцю 95-ї окремої десантно-штурмової бригади військової частини А1910 Збройних Сил України Медянику Віктору Вікторовичу (помертньо).

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 228.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 230.

Рішення прийнято.

Павла Бакунця – до Президента України про присвоєння звання Герой України (помертньо) Донченку Павлу Богдановичу.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту. Прошу голосувати.

«За» – 224.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Голосуємо, шановні колеги.

«За» – 229.

Рішення прийнято.

Це всі депутатські запити до Президента України.

Шановні колеги, далі продовжую оголошення запитів народних депутатів, їх небагато. Потім ми перейдемо до проектів блокуючих постанов.

Отже, запити народних депутатів України.

Ірини Геращенко та Артура Герасимова – до Голови Верховної Ради України, Керівника Апарату Верховної Ради України, голови Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України щодо надання офіційної інформації про факти маніпулятивного використання веб-ресурсів Верховної Ради України з метою дискредитації окремих парламентських фракцій і розміщення маніпулятивних парламентських новин за 18 грудня 2024 року.

Олександра Ткаченка – до Офісу Генерального прокурора щодо збереження речових доказів у кримінальному провадженні.

Олександра Ткаченка та Антоніни Славицької – до Офісу Генерального прокурора щодо неналежного проведення досудового розслідування у кримінальних провадженнях.

Олександра Ткаченка та Антоніни Славицької – до Офісу Генерального прокурора щодо неналежного проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Олександра Ткаченка – до Прем'єр-міністра України щодо забезпечення функціонування підприємств критичної інфраструктури.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо покращення умов діяльності та державної підтримки волонтерських організацій і волонтерів в умовах війни.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо виплати додаткової одноразової адресної допомоги військовослужбовцям, які захищають Україну від російської агресії, у зв'язку зі складними життєвими обставинами.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо проведення реформ у сферах культури, освіти, охорони здоров'я та побудови окремої стратегії розвитку гірських територій виборчого округу № 202 Чернівецької області.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо створення державної програми підтримки захисників та захисниць України із забезпеченням їх відповідними робочими місцями.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо створення робочих місць у населених пунктах виборчого округу № 202 Чернівецької області, зокрема на гірських та віддалених територіях.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо збільшення розмірів пенсійних виплат і проведення реформи Пенсійного фонду України.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо надання безкоштовних послуг соціального відновлення й підтримки ветеранам і членам їх сімей та родинам загиблих (померлих) захисників і захисниць України.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо виплати матеріальної допомоги членам сімей загиблих (померлих), зниклих безвісти, полонених захисників та захисниць України.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо створення робочих місць для ветеранів війни на території виборчого округу № 202 Чернівецької області.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо створення реабілітаційних центрів для відновлення фізичного та психічного здоров'я захисників та захисниць України у кожній громаді виборчого округу № 202 Чернівецької області.

Анастасії Ляшенко – до Прем'єр-міністра України щодо забезпечення психологічної реабілітації військовослужбовців та ветеранів війни.

Групи народних депутатів (Ірина Фріз, Володимир Ар'єв та інші, усього дев'ять народних депутатів) – до Головнокомандувача Збройних Сил України щодо надання інформації про те, ким та на підставі яких документів, даних було ухвалено рішення про формування 155-ї окремої механізованої бригади імені Анни Київської.

Олександра Ткаченка – до Голови Служби безпеки України щодо повернення з полону військового Костянтина Перевозчикова.

Павла Бакунця – до тимчасово виконуючого обов'язки голови Державної судової адміністрації України щодо державного підприємства «Санаторно-курортний лікувальний центр «Шкло».

Шановні колеги, це всі запити. Можемо переходити до проектів постанов.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олено.

Продовжуємо розгляд питань порядку денного.

Переходимо до розгляду проекту Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України про прийняття у другому читанні та в цілому проекту Закону «Про внесення змін до Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» (реєстр. [№ 6227](#) від 27.10.2024)» ([№ 6227-П](#)).

Від авторів – Волинець. Будь ласка.

ВОЛИНЕЦЬ М.Я., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Шановні громадяни України! Верховна Рада України 18 грудня 2024 року ухвалила рішення про прийняття у другому читанні та в цілому проекту Закону «Про внесення змін до Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» (№ 6227).

Прошу операторів показати зал, бо тут щось «попахує» зрадою, зрадницькими позиціями. Спочатку приймається програма про роздачу природних, зокрема мінеральних, ресурсів України, і зараз не буде кому проголосувати за проект блокуючої постанови, який підготували представники депутатської фракції «Батьківщина» на чолі з лідеркою Юлією Тимошенко.

Наступне. Шановні друзі, в Україні виявлено понад 100 рідкісноземельних металів, серед яких 34 сировинні ресурси, визначені Європейським Союзом як критичні, зокрема це берилій, нікель, кобальт та інше. Попит на них різко зросте протягом наступних десятиліть, особливо в процесі зменшення викидів вуглецю. Наприклад, за прогнозами, глобальний попит на літій і графіт до 2040 року зросте на 4 тисячі та 2,5 тисячі відсотків відповідно. В Україні також один з найбільших розвіданих у Європі запасів літію – основного матеріалу для акумуляторних батарей. Можна довго перераховувати, але я просто обмежений регламентом.

Хочу сказати, що водночас приймається проект закону про множинне громадянство. Російські представники, які вже набули громадянство...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Віталійович Кальченко – від комітету. Будь ласка. З місця, так.

КАЛЬЧЕНКО С.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія

«Слуга народу»). Шановний пане головуючий! Шановні народні депутати! Регламентний комітет на своєму засіданні розглянув проект постанови № 6227-П, внесений народними депутатами України Тимошенко Юлією Володимирівною та іншими.

Комітет ухвалив висновок і рекомендує Верховній Раді визначитися шляхом голосування щодо прийняття або відхилення цього проекту постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запишіться, будь ласка, на виступи: два – за, два – проти.

Федина Софія Романівна, фракція «Європейська солідарність».

Ірина Володимирівна Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні українці! У 2019 році новообраний Президент Зеленський під час своєї інавгураційної промови з цієї трибуни незаконно розпустив Верховну Раду України на підставі того, що начебто немає коаліції. Свої припущення він базував на якихось зборі підписів, голосуваннях і таке інше. Фракція «Європейська солідарність» хоче звернутися до Зеленського.

Шановний пане Зеленський, у Верховній Раді України вже більше року немає монобільшості. Я не знаю, чи доповідає вам ваш Офіс, ваші мінійони, які з вами працюють, п'ять-шість ефективних менеджерів, що немає жодного голосування протягом останнього року, де «слуги» дали б 226 голосів.

Я ретельно фіксую всі голосування перших двох днів 2025 року. Хочемо вам сказати, пане Зеленський, що «слуги», навіть коли сюди приводять Колю Тищенка з-під домашнього арешту, дають максимум 204 голоси, за ваші ініціативи також. Немає ніякої монобільшості, а це означає, що насправді існує неформальна монобільшість – це «слуги» і ОПЗЖ. Саме тому не включаються до порядку денного законопроекти представників від фракції «Європейська солідарність», але все ганебне, зокрема і те, що ми зараз обговорюємо, голосується цією коаліцією. Отже, 190 «слуг» і 40 колишніх членів ОПЗЖ, як зайчики, дають свої голоси за всі лобістські, корупційні, антиукраїнські закони.

Тож ви хрест зніміть чи щось інше надіньте для того, щоб або узаконити цю неформальну коаліцію, або визнати, що немає ніякої монобільшості «слуг» і настав час сформувати відповідальну демократичну коаліцію з представників тих фракцій, які займають проукраїнську і проєвропейську професійну позицію, а також сформувати уряд національної довіри, тому що коли вже представники фракції «Слуга народу» викликають міністрів, щоб заслухати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олег Бондаренко, фракція «Слуга народу».

БОНДАРЕНКО О.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні

колеги! Наприкінці року Верховна Рада України прийняла рішення щодо закону про оновлення Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року. Думка залу вже була висловлена.

Вважаю, що проект постанови, який ми розглядаємо, має бути відхилений. Прошу підтримати рішення регламентного комітету.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цимбалюк Михайло Михайлович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Прошу передати слово колезі з фракції Лукашуку Богдану.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лукашук. Будь ласка.

ЛУКАШУК Б.О. Шановні колеги, хочу зазначити, що прийнятий закон фінансово нереалістичний, про це наша фракція наголошувала під час першого читання законопроекту. Фактично в наступні п'ять років є потреба у виділенні близько 1,5 мільярда гривень, що співставно або навіть більше тієї суми, яка була виділена за попередні 12 років існування цієї програми. Кошти виділяються навіть на геологорозвідку морського шельфу, що в умовах мілітаризації здається щонайменше не зовсім логічним.

Представники європейських бізнес-асоціацій також звертають увагу на те, що наразі відсутні такі ділянки надр, на яких можна було б реалізувати плани щодо видобутку рідкісних та рідкісноземельних металів у повному обсязі.

Також хочу наголосити, що, на жаль, ряд важливих поправок від членів нашої фракції щодо забезпечення найвигідніших для України умов здійснення геологорозвідки та видобувних робіт було відхилено.

Ще додам, що це єдиний проект постанови серед тих, які ми сьогодні розглядаємо, щодо якого були зауваження Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України, а саме щодо статті 117 Регламенту Верховної Ради України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Переходимо до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України про прийняття у другому читанні та в цілому проекту Закону «Про внесення змін до Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» (реєстр. № 6227 від 27.10.2024)» ([№ 6227-II](#)) у цілому. Прошу голосувати.

«За» – 38.

Рішення не прийнято.

По фракціях і групах, будь ласка, покажіть.

Наступний проект постанови [№ 12066-ПЗ](#). І проект [№ 12066-П4](#), так? Тоді проекти постанов № 12066-ПЗ і № 12066-П4, ми об'єднуємо обговорення.

Проект Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. [№ 12066](#) від 24.09.2024)».

Дмитро Олександрович Разумков, 4 хвилини. Будь ласка (*Шум у залі*).
Змінили черговість, об'єднавши питання.

РАЗУМКОВ Д.О. Колеги не заперечують. Якщо у вас є заперечення, то вони виступлять щодо своїх проектів постанов.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це не ваші, Артуре.

РАЗУМКОВ Д.О. Дякую. Якщо у вас є заперечення, можемо поставити на голосування (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дайте Дмитру Олександровичу час з початку.

РАЗУМКОВ Д.О. Роль кібербезпеки в нас сильно перебільшена. Це слова віце-прем'єра Федорова. На жаль, у залі, крім колег з об'єднання «Розумна політика», практично немає представників і опозиційної партії, і профільного Комітету з питань правової політики. Якщо помиляюся, вибачте, колеги, підніміть руку, може, когось загубив. Немає. І реєстрів немає, їх лише відновлювати почали. Але є застосунок «Дія» – геніальна історія. Застосунком дуже пишаються Президент, Федоров та всі інші. Його не можна уразити. Уразити не можна, вибори через нього проводити можна, але за результатами цих виборів головне, щоб нас не перемогли або путін, або Лукашенко, тому що з такими темпами саме до цього все і рухається, або люди, які дуже до них наближені за ментально-моральними цінностями. Це перше.

Друге. Це питання до Комітету з питань цифрової трансформації. Як ми приймаємо закон, яким фактично дається доступ до обличчя кожного нашого захисника, коли у вас всі реєстри діряві, а інформація з них може завтра опинитися в руках рашистської федерації, в руках її спецслужб, в руках тих, хто в обличчя буде знати наших захисників, які боронять фронт, захищають Україну і ризикують своїм життям? Чи підтримка цього проекту закону це не робота на ворога, це не диверсія проти Збройних Сил України і можливість надати додаткові розвідувальні дані ФСБ та іншим органам, які цим займаються?

Скажіть, будь ласка, як бути з тією нормою, яку, на щастя, виключили, щодо родин, якою ви давали всі карти ворогу і фактично забезпечували можливість дістати інформацію стосовно кожного члена родини, що перебуває

на вільній території нашої держави, на тих територіях, які або частково обмежені сьогодні до доступу української влади, або в повній окупації, або в зоні, де проходять активні бойові дії, або навіть на теренах рашистської федерації? Давайте будемо відверті, у наших захисників і там є родичі, які можуть піддатися тортурам ворога. Це ж ви робите, ви за це проголосували зеленою кнопкою, це ваші законопроекти, колеги.

Я розумію, що дуже зручно піти із залу, не чекати розгляду проектів блокуючих постанов, та ще й зважаючи, що рішення приймалося з порушенням Регламенту Верховної Ради України і голосувався закон із порушенням чинних законів і норм. І якщо Президент його підпише, то покаже, що він порушник Конституції України, він не захисник інтересів наших воїнів, тому що фактично відкриває можливість ворогу дістати дані про кожного воїна. Таких прикладів у цьому залі дуже багато.

Сподіваюся, хоча ні, не сподіваюся, дивлячись на те, що відбувається, я розумію, що цього не буде, але все-таки хотілося б, щоб рішення, які ви приймаєте, ухвалювалися не тому, що з Офісу зателефонували або Голова Верховної Ради України сказав, або Давид Арахамія, або ще хтось, а тому, що ви прочитали проект закону, за який голосуєте. За нашими законами стоять життя людей, їх долі, долі їх родин, долі їх дітей, долі нашої з вами держави, на яку іноді, здається, вам абсолютно плювати. Ну чесне слово.

Я розумію, що ці проекти постанов не будуть прийняті, бо в залі зараз близько (скільки?) 30, мабуть, колег. Я вдячний тим, хто залишився. Але за ті ганебні закони, які приймаються у Верховній Раді, треба буде відповідати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Віталійович Кальченко – від комітету.

КАЛЬЧЕНКО С.В. Шановний пане головуєчий! Шановні народні депутати! Регламентний комітет на своєму засіданні розглянув проекти постанов № 12066-ПЗ і № 12066-П4, ухвалив відповідні висновки і рекомендує Верховній Раді визначитися шляхом голосування щодо прийняття або відхилення цих проектів постанов.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для обговорення цього питання запишіться, будь ласка, на виступи: два – за, два – проти.

Олексій Олексійович Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Прошу передати слово колезі Володимиру Ар'єву.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Ар'єв. Будь ласка.

АР'ЄВ В.І. Після того як рашисти здійснили атаку на реєстри Міністерства юстиції України, тут взагалі мав би бути повний зал, ми мали б

голосувати за те, щоб, дійсно, призупинити створення та функціонування реєстру військовослужбовців, тому що завтра, якщо він почне працювати, інформація буде в руках наших ворогів. Але цього не станеться. Зате весь час у цьому залі всі, особливо монобільшість, розбиваються, говорять, як люблять, поважають і роблять усе добре для військовиків, зокрема і цей реєстр.

Давайте подивимося на реальність. Сьогодні у Верховній Раді сидять злочинці та зрадники, які під час війни їздили до путіна, – ОПЗЖ. Сьогодні у Верховній Раді сидять народні депутати з монобільшості, яких ловили на хабарах, на схемах. Сюди сьогодні прийшов народний депутат, який побив військовика. Він повернувся до залу. Тищенко повернувся до залу. І що?

А от якщо військовик якийсь проступок вчинить, то одразу – в тюрму. Сергія Гнезділова, який самовільно залишив частину на знак протесту проти відсутності граничних термінів служби, цивільний прокурор, який захищений від мобілізації, намагається посадити у тюрму.

Ми говоримо про військовиків, але не кажемо, що судити і звинувачувати їх мають право тільки самі військовики, зате розказуємо, що всі їх дані треба засунути в один реєстр, який завтра опиниться в руках наших ворогів. То може ми сьогодні не будемо давати нашим ворогам цієї можливості, полегшувати їм життя, але бачу, що не вистачить на це...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бакумов Олександр Сергійович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

БАКУМОВ О.С. Шановний головуючий! Шановні народні депутати України! Думаю, що Верховна Рада вже повністю змістовно... *(Шум у залі)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чекайте.

Дотримуйтеся, будь ласка, порядку в залі, Володимире. Пане Бурміч, пане Ар'єв, дотримуйтеся, будь ласка, порядку в залі *(Шум у залі)*. Регламентний комітет завжди тримає руку на пульсі стосовно вашої та нашої поведінки.

Будь ласка, Олександр Сергійовичу, з початку.

БАКУМОВ О.С. Дякую. Шановний пане головуючий! Шановні народні депутати! Будемо сподіватися, що в залі засідань Верховної Ради України, де відбуваються пленарні засідання, завжди має панувати повага одне до одного незалежно від того, до якої фракції ми належимо. Все-таки говорити чи проводити дискусії треба цивілізовано, виважено, спокійно, доводити те, щоб на наступних виборах під час безпосереднього волевиявлення народу сюди потрапляли найкращі, ті, які можуть нести високе звання народний депутат України.

Повертаючись до сьогоднішньої дискусії щодо проектів блокуючих постанов, я хотів би сказати, що стосовно питання функціонування реєстру військовозобов'язаних Верховна Рада змістовно вже висловилася, ми мали

можливість обговорити поправки, ухвалити законопроект у цілому, уже закон, позицію комітету, яка була озвучена його головою, ми почули.

Пропоную перейти до голосування та визначитися.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Кожем'якін Андрій Анатолійович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

КОЖЕМ'ЯКІН А.А., голова Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Прошу передати слово Михайлу Михайловичу Цимбалюку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Михайлович Цимбалюк. Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Шановний головуючий! Шановні колеги! Ми підтримуємо цей проект постанови, але я хотів би зараз, користуючись нагодою, сказати про інше. Ми чекаємо завтра Прем'єр-міністра України на «годині запитань до Уряду». Думаю, він матиме можливість підготуватися, щоб надати відповіді.

Кабінет Міністрів України 3 січня цього року ухвалив постанову № 1, якою обмежив у правах українців. Ця постанова дискримінаційна. Про що мова? Про обмеження пенсійного забезпечення військовиків, які оформили пенсії. Таких осіб поділили на категорії (це Кабмін так додумався): тих, хто оформив пенсію до 2014 року; тих, хто оформив пенсію з 2014 року і до сьогодні, точніше це 2024 рік. І у такий незаконний спосіб забрали пенсії.

Але випала ще одна категорія – це особи з добровільних формувань територіальних громад (ДФТГ). Це ті люди, які (увага!) не отримують грошового забезпечення, за свої кошти купують обмундирування, обладнання, але отримують бойову зброю і мають бойове розпорядження. Вони працюють в місті Києві під час повітряних тривог, в інших містах, де є ДФТГ. Їм теж обмежили пенсійне забезпечення.

Я звертаюся до Прем'єр-міністра з вимогою виправити цю ситуацію і дати відповідь на запитання: що у нас змінилося? Пенсії у 2022 році не обмежували, у 2023 році не обмежували, у 2024 році не обмежували, а в 2025 році обмежили, ще й зважаючи на те, що уряд розповідає про ріст ВВП, збільшення доходів. До речі, дякуючи нашим партнерам, більше коштів виділено на соціальну сферу. Яка причина обмежувати цих людей у пенсійному забезпеченні? Думаю, Прем'єр-міністр завтра має дати тут професійну відповідь, але не мені, а всьому народу України, військовикам, у яких забрали пенсії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Переходимо до голосування. Я буду почергово ставити ці два проекти постанов на голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» ([№ 12066-ПЗ](#)) у цілому. Прошу голосувати.

«За» – 35.

Рішення не прийнято.

І ставлю на голосування проект постанови № 12066-П4 (*Шум у залі*).

Артуре Володимировичу, ми щойно об'єднали ці два питання. Артуре Володимировичу, ніхто не був проти. Ми за це не повинні голосувати, якщо ніхто не проти. Ніхто не був проти (*Шум у залі*). Артуре Володимировичу, якщо ви проти чогось, то маєте про це заявити тоді, коли вирішується питання, а не постфактум (*Шум у залі*). Будь ласка, будьте проти корупції, я ж не проти. Артуре Володимировичу, чекайте, я запитував, чи ніхто не проти. Проти нікого не було. Це в стенограмі є, абсолютно (*Шум у залі*). Ні. Ні, Артуре Володимировичу, Верховна Рада не має приймати таке рішення, якщо ніхто не проти. Я вам зараз зачитаю норму Регламенту Верховної Ради України, потім будемо з процедури спілкуватися.

Будь ласка, права головуючого на пленарному засіданні Верховної Ради. Пункт 2 статті 28: «...об'єднувати обговорення кількох пов'язаних між собою питань порядку денного пленарного засідання Верховної Ради. Якщо з цього приводу виникають заперечення народних депутатів (я запитав, заперечень не було), процедурне рішення про це приймається Верховною Радою без обговорення» (*Шум у залі*). Вони не були озвучені.

Герасимов – з процедури. Будь ласка.

ГЕРАСИМОВ А.В. Шановний Олександр Сергійовичу! Шановні колеги! Коли ми помітили, що ви перейшли до обговорення іншого проекту постанови, а не того, який зазначений у порядку денному, ми вас про це запитали. Ви сказали, що змінили порядок денний. Добре. Але виявляється, ви ще і об'єднали. Ще раз, об'єднати ми можемо, тільки прийнявши процедурне рішення. Тому в мене велике прохання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам щойно процитував норму: якщо ніхто не заперечує, то головуючий може об'єднати.

ГЕРАСИМОВ А.В. Ще раз, ми це заперечували.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Покажіть мені в стенограмі, де ви це заперечували, тоді будемо говорити, зважаючи на стенограму.

Ірина Володимирівна Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановний пане головуєчий, я нагадую, що згідно з Регламентом Верховної Ради України ви є позафракційним і маєте однаково ставитися до представників усіх фракцій...

ГОЛОВУЮЧИЙ. З процедури, будь ласка, Ірино Володимирівно.

ГЕРАЩЕНКО І.В. ...а не упереджено. Це з процедури.

ГОЛОВУЮЧИЙ. З процедури, будь ласка, бо це не з процедури.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Ви мене перебиваєте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це не з процедури.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Я вас дуже прошу з повагою ставитися до всіх народних депутатів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Використовуйте вислів «з процедури» для виступу з процедури.

ГЕРАЩЕНКО І.В. З процедури. Не перебивайте мене, будь ласка. З процедури. Ви не звернули увагу на те, що тут майже бійка нав'язувалася.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для стенограми я попередив колег так не поводитися.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Ви не перебиваєте представників колишньої ОПЗЖ.

А тепер з процедури. Коли у нас порушився порядок розгляду проектів постанов, фракція «Європейська солідарність» звернула на це вашу увагу. Ви не надали слова ані мені, як співголові фракції, ані Артуру Герасимову. Ми звернули вашу увагу на те, що порушується процедура розгляду і за це не було голосування. Звичайно, у стенограмі цього не буде, бо нам навіть не увімкнули мікрофон, але ми можемо запросити стенограму і там буде ваше запитання щодо цього. Це перше.

Друге. Ми погоджуємося...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Крім стенограми є відеозапис, можна це все відновити.

Разумков – з процедури. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Дякую, Олександр Сергійовичу.

По-перше, дійсно, це я попросив змінити черговість розгляду питань порядку денного, зауважень до Корнієнка тоді не було. Я дякую колегам, якщо вони не будуть наполягати на цьому.

По-друге, законопроекти, проекти постанов можуть розглядатися навіть не як альтернативні, а як пов'язані. Саме тому я звернувся з пропозицією розглянути ці два проекти постанов Верховної Ради України, де я є серед авторів.

Колеги, справді, не виступали проти, якщо так було, то я хочу вибачитися перед ними і, сподіваюся, що буде розуміння щодо тих проектів постанов. Цього разу це я звернувся з такою пропозицією, колеги.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитре Олександровичу, за те, що вносите ясність.

Два проекти постанов – №12066-ПЗ і №12066-П4. Я казав про це.

Переходимо до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту постанови № 12066-П4... І відповідаючи на зауваження Ірини Володимирівни, вибачте, але я спеціально для стенограми назвав прізвища двох народних депутатів, які намагалися з'ясувати стосунки шляхом бійки. Думаю цього достатньо для того, щоб зрозуміти, що я намагався привести до ладу зал. Правда? (*Шум у залі*).

У мене немає таких функцій, я не парламентський пристав, у нас такого в законодавстві немає, я не можу рознімати народних депутатів. Немає такого (*Шум у залі*). Хто запитує, тому і відповідаю, це ж діалог, Ірино Володимирівно. З фракції «Слуга народу» не просили слова з процедури. От Бакумов Олександр Сергійович хотів, але вже не хоче. Будемо переходити до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» ([№ 12066-П4](#)) у цілому.

Прошу голосувати.

«За» – 31.

Рішення не прийнято.

Повертаємося до проекту Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» ([№ 12066-П](#)).

Від авторів – Мокан Василь Іванович. Будь ласка.

МОКАН В.І., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні народні депутати! Так

сталося, що наступного дня після ухвалення рішення Верховною Радою саме про реєстр для військовиків відбулася масштабна хакерська атака російського ворога на державні реєстри, підвідомчі Міністерству юстиції України. Це означає, що належної безпеки для таких реєстрів немає і бути зараз не може, хоча до цього постійно треба прагнути. Також це означає, що рішенням про створення Єдиного державного реєстру військовослужбовців – наших захисників – з оцифруванням образів їхніх облич, із зазначенням даних їх близьких родичів, ми ставимо під ризик як їх особисто, їх персональні дані, так і національну безпеку нашої держави.

Крім того, до другого читання у законопроекті з'явилися дивні норми, що окрім даних військовослужбовців там мають бути ще й оцифровані дані працівників Служби безпеки України, розвідувальних органів. Що ми з вами робимо? Тобто ви – ті, хто голосував за це рішення. Ми даємо ворогу в руки пріоритетний інструмент для хакерських атак, зібраний в одному місці. Якщо насправді підійти до цього з точки зору здорового глузду, то зберігати такі дані в умовах воєнного стану, ще й лобіювати поправку, що ці дані мають зберігатися 75 років, як мінімум дивно.

Ми взагалі повинні скасувати це рішення, тому що блага мета надати краще адміністрування пільг і послуг нашим військовослужбовцям не може ставити їх під особливий ризик і створювати більше ризиків для національної безпеки, аніж переваг від цього рішення Верховної Ради.

Прошу підтримати проект постанови і скасувати рішення Верховної Ради.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від комітету – Сергій Віталійович Кальченко. Будь ласка.

КАЛЬЧЕНКО С.В. Шановний пане головуєчий! Шановні народні депутати! Регламентний комітет на своєму засіданні розглянув проект постанови № 12066-П, внесений народними депутатами Моканом та іншими, ухвалив висновок і рекомендує Верховній Раді визначитися шляхом голосування щодо прийняття або відхилення цього проекту постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Для обговорення цього питання запишіться, будь ласка, на виступи: два – за, два – проти.

Припутень Дмитро Сергійович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ПРИПУТЕНЬ Д.С., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний

багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Пане головуєчий, прошу переходити до голосування і визначатися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Гончаренко Олексій Олексійович. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Прошу передати слово колезі Софії Федині.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Софія Романівна Федина. Будь ласка.

ФЕДИНА С.Р. Коли у 2019 році Президентом України став Володимир Олександрович Зеленський, якимось дивом сюди раптово повернувся ригівський прихвостень Портнов. Він майже одразу став складати списки неугодних: майданівців, активістів, військовослужбовців, ветеранів і обіцяв, що всі ці люди будуть зачищені та знищені в перший-ліпший момент. Списки були складені і якимось дивом саме за цими списками знищували людей на Київщині, Харківщині, Херсонщині, Миколаївщині та Луганщині на початку повномасштабного московського вторгнення. Але в цей же час так само якимось співпала ситуація з дітищем Офісу і Міністерства цифрової трансформації – застосунком «Дія», коли в січні 2022 року були злиті дані 15 мільйонів українців, опираючись на ці дані, які опинилися в *Darknet* і які були витягнуті із «Дії» (саме з «Дії»), приходили до людей за конкретними адресами, здійснювали реквізицію їхньої власності, вираховували, де вони можуть переховуватися. Московська наволоч знищувала цих людей як громадян України.

Зараз ми маємо хакнуті реєстри. Ми ще не знаємо, у що нам усе це виллється, але точно розуміємо, що такі цифрові реєстри військовослужбовців, де є абсолютно всі дані про них, коли водночас Українська держава не має жодної конкретної можливості гарантувати безпеку цих реєстрів, це, по суті, на блюдечку влада, Банкова, передає дані усіх військовослужбовців ворогу, тому що хакнуті реєстри найбільше використовуються ворогом.

Виникає запитання: кому вигідно, щоб дані наших військовослужбовців опинилися в московській федерації? Чому за це зараз голосують «слуги»? Чому такі речі, на яких вже обпеклися і з Портновим, і з «Дією», знову і знову чиняться? Ще запитання: «слуги», кому служите?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко Сергій Володимирович. Будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, шановний пане головуєчий. Думаю, що питання кібербезпеки України і захисту персональних даних наших воїнів є надто важливим, щоб витрачати час на інші питання, тому мене дещо дивують люди, які використовують цей час для обговорення інших питань. Але це таке.

Насправді не лише хакерська атака на наші реєстри. Пригадаємо останні міжнародні події. Це кібернетичне втручання російської федерації у вибори

в Румунії, у вибори в Молдові і так далі. Мова йде про те, що росія кинула величезні кошти, щоб кібернетичними, технічними способами втручатися в життя інших країн. За цієї ситуації дехто говорить, що ми хочемо досягти захищеності реєстрів. Давайте скажемо чесно: будь-який електронний реєстр не має будь-якої гарантії захисту, тому що думка хакерів завжди дорівнює думці тих, хто створює захист. Немає такого захисту, який не можна обійти.

Вважаю, це було помилкове рішення Верховної Ради – оцифрувати дані всіх наших воїнів, і не лише їх, а й членів їх родин. Звичайно, спецпідрозділи взагалі окремо стоять. Оцифрувати ці дані для того, щоб зробити єдиний реєстр, до якого наш ворог (абсолютно очевидно) потенційно технічно, на жаль, буде мати можливість достукатися і так далі. Ми ще не знаємо наслідків того, як хакнули наші реєстри. Я не здивуюся, якщо хтось із вас, колеги, завтра гляне Державний реєстр актів цивільного стану громадян і побачить, що він одружений або, навпаки, розлучений, або одружений з кимось ще. Усе може бути.

На жаль, цей закон був помилкою, його треба скасувати, хоча людей для цього в залі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Переходимо до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.24 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» ([№ 12066-II](#)) у цілому. Прошу голосувати.

«За» – 26.

Рішення не прийнято.

Наступний проект Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» ([№ 12066-III](#)).

Від авторів – Микиша. Будь ласка, Дмитре Сергійовичу.

МИКИША Д.С., *член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 181, Харківська область, політична партія «Слуга народу»).* Дякую. Колеги, ви знаєте, я так розумію, що в законопроектах з повністю правильними ідеями, прийняття яких повинно поліпшити ситуацію, можливо, щось реформувати, коли вони вносяться з гарними назвами, абсолютно послідовно в цьому скликанні Верховної Ради, на

жаль, з'являються або якась маячня, або якісь норми чи щодо шкурняка, чи повністю нівелюють ідею, яка була. І цей законопроект, на жаль, не виняток.

Чи потрібно нам уніфікувати реєстри наших Збройних Сил? Звичайно потрібно. Але що ви всовуєте всередину? Що там, які норми закладені?

Давайте я вам розкажу про послідовність. Рік тому, навіть трошки більше, ми голосували проект закону про відкриття декларацій. Так? І тоді виникло запитання: чи треба військовослужбовцям подавати декларації? Моя відповідь була: ні, за жодних обставин. Ми саме і закривали через те, що у росіян був доступ до даних, до інформації про те, де перебувають родини, це стосувалося військовослужбовців, поліцейських. Не почули, тому що подавалися поправки з пропозицією виключити військовослужбовців. За чинним законом кожного військовослужбовця можна змусити подавати декларацію, а потім, ми побачили, як зовсім легко будь-який реєстр можна хакнути і дістати дані стосовно будь-якого військовика, будь-якого поліцейського і, найголовніше, стосовно їх родин.

У цьому законі, щодо якого внесені проекти блокуючих постанов, також це є, щоб можна було дістати інформацію стосовно військовослужбовців і їх родин. Колеги, це дурня! Так не повинно бути в країні, у якій вже 11-й рік іде війна, а насправді ми вже сотні років воюємо.

Колеги, підтримайте проекти блокуючих постанов.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від комітету – Сергій Віталійович Кальченко. Будь ласка.

КАЛЬЧЕНКО С.В. Шановний пане головуєчий! Шановні народні депутати! Регламентний комітет розглянув проект постанови № 12066-П1, внесений народними депутатами Микишею та іншими колегами. Розглянувши це питання, комітет ухвалив висновок і рекомендує парламенту визначитися шляхом голосування щодо прийняття або відхилення цього проекту постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для обговорення цього питання запишіться, будь ласка, на виступи: два – за, два – проти.

Павлюк Максим Васильович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ПАВЛЮК М.В. Шановний головуєчий, прошу переходити до голосування. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олексійович Гончаренко, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Шановні колеги, що зараз відбувається? Був прийнятий закон, колеги побачили там порушення, подали проекти блокуючих постанов. Тепер ці проекти провалюють, щоб швидше підписати цей закон. Дивіться, колеги, як влада може все швидко робити, коли щось хоче. Коли хоче підвищити податки та штрафи, щось зарегулювати, протягнути своїх людей, встановити їм божевільні зарплати, то дуже швидко все відбувається: раз – і є!

Володимире Зеленський, у мене запитання: де підпис під законом (проект [№ 11379-д](#))? Це про заборону мобілізації осіб віком 18-25 років. Я подав проект закону [№ 11379](#) ще в червні минулого року. Декілька місяців боротьби, нарешті закон було прийнято, і три місяці ви, Президенте України, який зобов'язаний виконувати свої функції, не виконуєте свою функцію. Не можете в Офісі ручку знайти, щоб підписати закон. Ви зобов'язані це зробити!

Ви стояли на цій трибуні в грудні, представляючи черговий потужний план стійкості, стійкий план потужності, і сказали, що не буде примусової мобілізації осіб віком 18-25 років, тільки добровільно, створимо мотивацію. І де? Знову бла-бла-бла, мотивації немає і закон, яким захищається ця категорія осіб, не підписуєте.

Будь ласка. Я вимагаю від імені мільйонів українців і від імені Верховної Ради, яка конституційною більшістю проголосувала за цей закон... Це ваша робота і обов'язок... Інтерв'ю, «хня» різноманітна – це все добре. Ви маєте підписувати закони України. Підпишіть закон (проект № 11379-д) негайно!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цимбалюк Михайло Михайлович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Шановні колеги! Якщо говорити, в принципі, по суті проекту закону, який обговорюється, то насправді він потрібен. Реєстр військовослужбовців є у всіх, підкреслюю, у всіх країнах НАТО, але в нас, справді, виникло питання, чи має можливості держава захистити цей реєстр, бо там, дійсно, запропоновано за власним бажанням зареєструвати членів родин. Для зручності надання соціальних, інших послуг і пільг людина приходить у будь-який комунальний заклад, що надає допомогу, і чітко видно, що це особа, яка є членом родини або учасником бойових дій.

Я поділяю занепокоєність колег стосовно можливості збереження. Справді, згадаємо, як рашисти заходили і, на жаль, ще заходять до українських населених пунктів. Перше – вони шукають, хто є учасником бойових дій, друге – активістів, третє – громадських діячів, політиків, депутатів, ідуть і нищать або як мінімум арештовують їх. Попри те, що наші партнери гарантують збереження цих даних в одній із країн НАТО, є ризик (небезпека) щодо несанкціонованого доступу.

Те, що сталося з реєстрами Міністерства юстиції України. Я хотів би, шановні колеги, щоб ми вимагали провести ретельне незалежне розслідування того, що там відбулося. Чи були копії? Де вони були? Хто несе відповідальність?

Чи не було, не дай Боже, здачі національних інтересів нашої держави? Запитань більше, ніж відповідей.

Єдиний державний реєстр військовослужбовців, як він є, після таких атак потрібно значно удосконалювати. Голосуємо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Переходимо до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» ([№ 12066-III](#)) у цілому. Прошу голосувати.

«За» – 22.

Рішення не прийнято.

Ще один проект блокуючої Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» ([№ 12066-III](#)).

Від авторів – Петруняк Євген Васильович. Будь ласка.

ПЕТРУНЯК Є.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, хочу звернути вашу увагу на це проблемне питання, яке сьогодні обговорюється. Багато аргументів уже звучало на користь того, щоб ці проекти блокуючих постанов були прийняті і рішення Верховної Ради було скасовано.

Я не буду повторювати, але хочу зазначити, що в нашій країні йде війна. І чим ця війна закінчиться, на жаль, ніхто в цьому залі, зрештою у всій державі сказати не може. Ні чим вона закінчиться, ні коли вона закінчиться, ні як вона закінчиться. У цій ситуації держава насамперед мала б подбати про безпеку осіб, які зі зброєю в руках боронять наші кордони, наш суверенітет і нашу незалежність.

У світлі останніх подій, того, що наші реєстри були зламані, як усім уже відомо, російськими хакерами, ми не можемо допустити, щоб інформація про наших військовослужбовців та їх родини опинилася в руках кацапської мерзоти, оскільки бачимо безпрецедентну жорстокість, з якою кацапська мерзота знищує українську націю. Ми всі маємо прекрасно розуміти, що в разі, якщо їм у руки дати таку зброю, такий аргумент, як реєстр наших військовиків і їх родин, вони

обов'язково цим скористаються, і скористаються насамперед для того, щоб більше ніхто не мав бажання їм протистояти.

Прошу вас, колеги, відповідально поставитися до цього. Зрозуміло, що голосів, щоб прийняти цей проект постанови, зараз не достатньо, але я сподіваюся, що у нашого Президента вистачить волі застосувати право вето щодо цього закону і, у світлі останніх подій, дати потрібні рекомендації для Верховної Ради, щоб його виправити.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Сергій Віталійович Кальченко – від комітету. Будь ласка.

КАЛЬЧЕНКО С.В. Шановний пане головуєчий! Шановні колеги народні депутати! Регламентний комітет на своєму засіданні розглянув проект постанови (№ 12066-П2), внесений народними депутатами Петруняком та іншими.

Комітет ухвалив висновок і рекомендує парламенту визначитися шляхом голосування щодо прийняття або відхилення цього проекту постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Для обговорення цього питання запишіться, будь ласка, на виступи: два – за, два – проти.

Мазурашу Георгій, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

МАЗУРАШУ Г.Г., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (одномандатний виборчий округ № 203, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»). Фракція «Слуга народу», виборчий округ № 203. Насамперед я хочу подякувати усім, хто підтримав запит до Президента щодо присвоєння звання Герой України нашому спортсмену, який загинув, рятуючи побратимів. Велике вам спасибі.

Наступне стосується цього проекту постанови. Колеги дуже гарно пояснюють, чому цей проект постанови варто підтримати, я, звісно, буду теж за нього голосувати. Шкода, що ми розглядаємо ці проекти блокуючих постанов фактично через порушення конституційних та інших норм законодавства під час прийняття закону. Дуже прикро. Сподівався, що в нашій каденції такого не буде.

Стосовно військовослужбовців. Хотілося б, щоб ми їх чули не лише для галочки, тоді, коли маємо бажання, я не знаю, з ними сфотографуватися, вдати, що ми їх підтримуватимемо завжди і всюди, насправді це не так.

Дуже прошу людей, дотичних до мобілізаційної роботи, почути мене. Я сьогодні слухав інтерв'ю командира Третьої окремої штурмової бригади Білецького, який займається рекрутингом (молодець, я це підтримую), він сказав, що приблизно 50 відсотків із «бусифікованих» можуть стати якимись

більш-менш боєздатними одиницями. Думаю, що це значний відсоток. Я чув від інших військовиків, що боєздатними одиницями стають приблизно п'ять із ста.

Нам дуже потрібна мобілізація здорового глузду і я прошу відповідальних військових керівників розуміти, що такою «бусифікацією» вони працюють на радість і користь ворогам. Нам потрібно посилювати нашу армію, а не ганьбити Україну тим, що ми показуємо нібито в нашій державі немає патріотів, які готові стати на захист Вітчизни. Насправді вони є, їх треба шукати якісно і фахово, я теж готовий у цій роботі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гончаренко Олексій Олексійович, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Друзі, дуже важлива історія. Вчора з'явилася інформація, я повідомив про це українське суспільство, що наш уряд не включив газорозподільні компанії до переліку критичних підприємств для того, щоб вони могли забронювати своїх працівників. Такого рішення, яке мало бути прийнято, не було.

Я звертаюся до уряду з вимогою негайно виправити це. Очевидно, що газова інфраструктура є критичною, особливо під час зими. Ми розуміємо, що таке газопроводи. Ми розуміємо, що може бути, якщо, не дай Боже, не буде опалення, якщо у нас будуть холодні школи, дитячі садки, лікарні, житлові будинки. Наскільки це серйозне питання.

Взагалі, що у нас відбувається з бронюванням? Чому працівники цирку бронюються, а газовики – ні? Це якесь божевільня! Онлайн-казино – будь ласка, цирк – будь ласка, це є. Я розумію, що цирк поїхав, а Зеленський залишився. Я це розумію, але у всього є якась межа. Чи цього разу цирк залишився, а газовики поїхали. Да припиніть уже це! У вас що там, якась цехова солідарність?!

Я звертаюся до Президента, до Прем'єр-міністра: може, ви не знаєте, що таке газова галузь? Я вам скажу, що це суперважлива галузь. Державна служба України з надзвичайних ситуацій, компанії з енергопостачання і газопостачання – це галузі, працівники яких мають бути стовідсотково заброньовані, зокрема наші рятувальники, щоб вони могли виконувати свою роботу, щоб країна жила. Це повинно бути зроблено, а не бронювати різних своїх друзів і за корупційними схемами бозна-кого.

Тут уже наш новий міністр національної єдності Чернишов сказав, що вони знайдуть українським чоловікам, які перебувають нині за кордоном, роботу в Україні з бронюванням. А тим, хто в Україні, ви не хочете знайти? Ганьбище!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цимбалюк Михайло Михайлович, фракція «Батьківщина».

ЦИМБАЛЮК М.М. Шановні колеги! Думаю, усі достатньо висловилися щодо цього питання. З метою економії часу головуючого, наших колег, шановного Апарату Верховної Ради України, а також з метою економії електроенергії прошу переходити до голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Особливо останній мотив дуже важливий.

Переходимо до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про скасування рішення Верховної Ради України від 18.12.2024 про прийняття в другому читанні та в цілому проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку (реєстр. № 12066 від 24.09.2024)» ([№ 12066-П2](#)).

Артуре Володимировичу, згідно з Регламентом Верховної Ради України озвучувати треба так, щоб зрозуміли стенографісти, а не народні депутати (*Сміх у залі*). Тому, вибачте, сподіваюся, що у системі «Рада» мене зрозуміли, як завжди. Такі хвилини гумору.

Прошу голосувати.

«За» – 19.

Рішення не прийнято.

По фракціях і групах покажіть.

Хоча розгляд питань порядку денного на сьогодні не завершено, але я дякую всім за плідну роботу.

Оголошую перерву в нашому пленарному засіданні. Про час і місце його продовження вам буде повідомлено завчасно. Нагадую про необхідність непоширення інформації щодо його початку.

Працюємо далі на благо нашої держави. Слава Україні!